Published by BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc., U. S. A. and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE

Беларус

ЦАНА — PRICE ¢ 50

Post Address: BIELARUS P. O. Box 109 Jamaica, N. Y. 11431

ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD

Год XVIII. № 139 | Лістапад 1968. | NEW YORK — TORONTO | November 1968. | Vol. XVIII. № 139

ШТО ДАСТАЕ БССР НА СВОЙ ЮБІЛЕЙ

Рыхтаваньні да 50-ых угодкаў абвешчаньня БССР, што спаўняюцца 1 студзеня 1969 году, пачаліся яшчэ пад канец леташняга году адразу па адсьвяткаваньні 50-ых угодкаў Кастрычніцкай рэвалюцыі. Дзеля таго, што ўва ўсіх галінах беларускага культурнага жыцьця існуюць незаспакоеныя палючыя патрэбы, без задавальненьня якіх немагчымае нармальнае разьвіцьцё краю, беларускае падсавецкае грамадзтва пасьціла ў сабе надзею, што прынамся найважнейшыя з гэтых патрэбаў будуць, у якасьці юбілейнага падарку, зьдзейсьненыя на ўгодкі БССР.

Гэтак, прыкладам, беларуская пісьменьніцкая грамадзкасьць, найболып чулая на долю роднае культуры, на сваім першым сходзе 24 лістапада летась, прысьвечаным падрыхтаваньню да юбілею БССР, выказалася за тое, каб юбілей гэты быў адзначаны ня толькі ўрачыстасьцямі й вонкавымі маніфэстацыямі, але й некаторымі трывалкімі культурнымі дасягненьнямі. Канкрэтна пісьменьнікі выказаліся за тое, каб юбілей БССР быў адзначаны між іншым і гэткімі мерапрыёмствамі, як наладжаньне выдаваньня гістарычна-этнаграфічнага часапісу „Наш край", як „выпраўленьне недахопаў" нядаўна адчыненага рэспубліканскага Дзяржаўнага музэю БССР, „увекавечаньня славутых беларускіх іменаў у назвах вуліцаў і школаў", як наладжаньне выдаваньня беларускага настольнага календара, і некаторыя іншыя. Зразумела, гэта была адно нязначная частка тых культурных патрэбаў, што, у якасьці прыкладаў, былі закранутыя на пісьменьніцкім сходзе. Выглядала што ўсьлед за гэтымі першымі пажаданьнямі пойдуць і іншыя, што будуць высунутыя як пісьменьнікамі, гэтак і рознымі творчымі саюзамі й арганізацыямі.

Але вось 27 лютага сёлета ЦК КПБ выдаў сваю афіцыйную пастанову пра рыхтаваньне й правядзеньне юбілею БССР. Пастанова гэтая кладзе галоўны націск на пытаньні палітычныя, ідэялягічныя й эканамічныя. У галіне культуры яна нічога Беларусі не абяцае, а толькі патрабуе ў строга дырэктыўным парадку, каб усе галіны культурнай дзейнасьці былі пастаўленыя на службу ідэялягічнага ўзбраеньня й змаганьня супраць варожых ідэялягічных уплываў.

Пасьля абвешчаньня гэтае пастановы ЦК КПБ стала ясным, што сьвяткаваньне юбілею БССР будзе ўлучанае ў працэс агульнага ідэялягічнага наступу, які апошнім часам, асабліва пасьля красавіковага пленуму ЦК КПСС стаўся праблемай нумар адзін у нутраным жыцьці Савецкага Саюзу. У сувязі з гэтым і ўсе галіны беларускае культуры былі пастаўленыя на службу гэнага ідэялягічнага наступу ў якасьці найбольш войстрае ягонае зброі.

Перш-наперш і найбольш выконваць гэтую службу была заклікаена беларуская мастацкая літаратура. Паклікаўшыся на згаданую пастанову ЦК КПБ пра юбілей рэспублікі, сакратар Саюзу пісьменьнікаў Беларусі Пімен Панчанка ў „Літаратуры і Мастацтве" за 18 чэрвеня афіцыйна заявіў, што пісьменьніцкая арганізацыя на ўгодкі БССР бярэ на сябе наступныя абавязкі: **„Весьці рашучую барацьбу супраць буржуазнай ідэялёгіі, узмацніць прапаганду ідэяў пралетарскага інтэрнацыяналізму й савецкага патрыятызму, глыбака й пераканаўча раскрываць жыватворчую сілу ідэяў марксізму-ленінізму, сусьветна-гістарычнае значэньне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі для лёсу беларускага народу".**

I гэта ўсё, з чым заклікаеныя пісьменьнікі Беларусі адзначыць юбілей сваёй рэспублікі. Пра тыя сьціплыя канкрэтныя мерапрыёмствы ў галіне разьвіцьця беларускае культуры, што былі высунутыя на згаданым пісьменьніцкім сходзе ў лістападзе летась, сёлета ня было ўжо й напаміну.

Падобна й выдавецтвы Беларусі настаўленыя сёлета, як ніколі йшчэ ў гэткай ступені, галоўна на выпуск палітычна-ідэялягічнай і прапагандава-агітацыйнай літаратуры. Перад намі інтэрвю рэдактара выдавецтва „Беларусь" З. Матузава й намесьніка галоўнага рэдактара гэтага выдавецтва У. Шахаўца, надрукаваныя ў студзені й кастрычніку сёлета ў „Літаратуры і Мастацтве". З абодвых інтэрвю відаць, што прыблізна 80-90% сёлетняй кніжнай прадукцыі выдавецтва — гэта палітычная, ідэялягічная й прапагандава-агітацыйная літаратура. Выданьняў строга навуковага характару й твораў мастацкае літаратуры, тэматычна нязьвязаных з угодкамі, сёлета шмат менш, чымся ранейшымі нявюбілейнымі гадамі.

Угодкавыя тэндэнцыі даваньня перавагі ідэялягічным пытаньням пры адначасным прамоўчваньні запраўдных патрэбаў беларускае культуры асабліва зырка выявіліся ў тэатральнай справе БССР. 22-23 кастрычніка адбылася ў Менску тэатразнаўчая канфэрэнцыя, прысьвечаная 50-ым угодкам БССР.

Як ведама, ад колькіх ужо год ня сходзяць з бачыны пэрыядычнага друку наракань на тое, што адно чацьвертая частка прафэсійных тэатраў Беларусі працуе ў беларускай мове, што тэатральныя кіраўніцтвы даюць вялікую перавагу чужому нябеларускаму рэпэртуару, сьпіхаючы п'есы беларускіх драматургаў на задні плян, што, з гэтае прычыны, наступіў глыбокі заняпад беларускае драматургіі. Здавалася, што тэатральная канфэрэнцыя возьме галоўную ўвагу на гэтыя недахопы з мэтаю іхнага выпраўленьня на юбілей БССР. Тымчасам із справаздачы з тэатральнай канфэрэнцыі, надрукаванай у „Літаратуры і Мастацтве" за 25 кастрычніка, даведваемся, што быццам ніякага крызісу ў дзейнасьці беларускіх тэатраў няма й ня было, наадварот, што былі быццам адны толькі дасягненьні. Вось што чытаем у згаданай справаздачы: **„У творчай дыскусіі, якая разгарнулася пасьля дакладаў, дзеячы тэатру, драматургіі і тэатразнаўцы... адзначалі вялікі вопыт станаўленьня й разьвіцьця беларускага сцэнічнага мастацтва, якое за гады савецкай улады дасягнула росквіту і цяпер карыстаецца славай перадавога, сапраўды народнага, партыйнага па духу мастацтва".**

Раўнуючы да ўсіх ранейшых, нявюбілейных нараканьняў на хранічны крызіс беларускіх тэатраў і заняпад беларускай драматургіі, гэтая энтузіястычная ацэна тэатральнай дзейнасьці ў Беларусі гучыць што найменш кплівай гіроніяй.

Гэтак выглядае, што БССР на свой залаты юбілей нічога або бадайшто нічога пазытыўнага й трывалкага для сваёй нацыянальнай культуры ад партыі не атрымае. Наадварот, будучы ўцягнутай у ідэялягічнае змаганьне за кошт звужэньня й абмежаваньня сваіх найбольш істотных культурных патрэбаў, яна шмат страціць.

Алесь Крыга

СЫСТЭМА ПРЭЗЫДЭНЦКІХ ВЫБАРАЎ У ЗША

Пераход урадавае ўлады з рук адзнае партыі ў рукі апазыцыі (у Амэрыцы — выбары Прэзыдэнта), пасьля таго, як у ходзе перадвыбарнае кампаніі, у выніку ўзаемнае крытыкі ды зьвінавачваньняў, палітычныя пагляды завойстраныя й дачыненьні нацягнутыя, становіць найбольш складаную й далікатную апэрацыю. У выпадку Задзіночаных Штатаў Амэрыкі канстытуцыйны мэханізм для правядзеньня гэтае апэрацыі быў устаноўлены самымі заснавальнікамі амэрыканскае фэдэрацыі 181 год таму. Джордж Вашынгтон, першы Прэзыдэнт ЗША і Рычард Ніксан 37-мы Прэзыдэнт, абіраліся ў васноўным паводля тае самае выбарнае сыстэмы.

Ад часоў Джорджа Вашынгтона, сучасьніка расейскае імпэратаркі Кацярыны II-ое, як ведама, шмат чаго зьмянілася на гэтым сьвеце. Перажыла свае выпрабаваньні зьменаў і амэрыканская выбарная сыстэма. Парадак прэзыдэнцкіх выбараў цірааз паддаваўся крытыцы. У Кангрэсе Задзіночаных Штатаў ад часоў выбару Прэзыдэнта Вашынгтона ў 1789 годзе розныя заканадаўцы прапанавалі 513 разоў дапаўненьні-зьмены да закону прэзыдэнцкіх выбараў. Ніводная прапанова, аднак, не прайшла, за вылучэньнем аднае, раўнуючы нязначнае, прынятае ў 1804 годзе.

Як-жа Амэрыканцы абіраюць свайго Прэзыдэнта? — Абіраюць ня простым прапарцыянальным галасаваньнем, а двуступенным: гэта значыць, у кажным штаце выбаршчыкі галасуюць не беспасярэдня за прэзыдэнцкага кандыдата, а за гэтак званых электараў свае партыі. Лік электараў у кажным штаце роўны агульнаму ліку кангрэсмэнаў і сэнатараў дадзенага штату (усіх іх разам 538). Штат здабываюць электары, а гэтым самым і прэзыдэнцкі кандыдат, тае партыі, якая атрымлівае ў штаце бальшыню галасоў выбаршчыкаў.

У сёлетніх выбарах бальшыню электарскіх галасоў здабыў Рычард Ніксан. Фармальна бяручы, аднак, ён ня быў абраны за Прэзыдэнта ў дзень выбараў 5 лістапада. Галасаваньне за яго ў гэтак званай Калегіі Электараў, у кажным штаце паасобна, адбудзецца адно 16-га сьнежня сёлета, а толькі 6-га студзеня будзе праведзены афіцыйны падлік галасоў у Кангрэсе ЗША, і тады адно афіцыйна й фармальна Ніксан станецца Прэзыдэнтам Задзіночаных Штатаў ды 20-га студзеня пярэйме ўладу ў Белым Доме.

Двуступенная сыстэма прэзыдэнцкіх выбараў — адна з характэрных рысаў амэрыканскага фэдэралізму. У васнове яго ляжыць ідэя, што Прэзыдэнта абіраюць не паасобныя грамадзяне ўсяе фэдэрацыі, але абіраюць яго **штаты** праз сваіх электараў, што прадстаўляюць свой штат як цэласьць, як фэдэрацыйную адзінку.

Крытыкі гэткае сыстэмы выбараў выстаўляюць два галоўныя пярэчаньні: першае — у Электаральнай Калегіі, калі ніводзін з кандыдатаў не атрымае патрабнае бальшыні (270 галасоў) — гэткая пагроза была сёлета — можа паўстаць тупік. Гэткую магчымасьць (яна ўжо здаралася) укладальнікі канстытуцыі, праўда, прадбачылі: прэзыдэнта абірае тады Ніжняя Палата Кангрэсу (Палата Прадстаўнікоў), у якой кажны штат мае тады толькі адзін голас.

Другі закід той, што бальшыня галасоў у Электаральнай Калегіі не заўсёды прадстаўляе сабой агульную бальшыню выбаршчыкаў. У XIX стагодзьдзі ў Амэрыцы былі два выпадкі, калі прэзыдэнт здабываў бальшыню электарскіх галасоў, не здабыўшы бальшыні галасоў выбаршчыкаў.

У некаторых выпадках кандыдат аднае ці другое партыі, здабыўшы бальшыню ў Электаральнай Калегіі, дастае аднак вельмі малую бальшыню агульных галасоў выбаршчыкаў. Цікава, што часта гэткія кандыдаты застаюцца ў гісторыі, як выдатныя прэзыдэнты. Да гэткіх у дваццатым стагодзьдзі належаць Вудро Вільсан, Гэры Труман і Джон Кенэды.

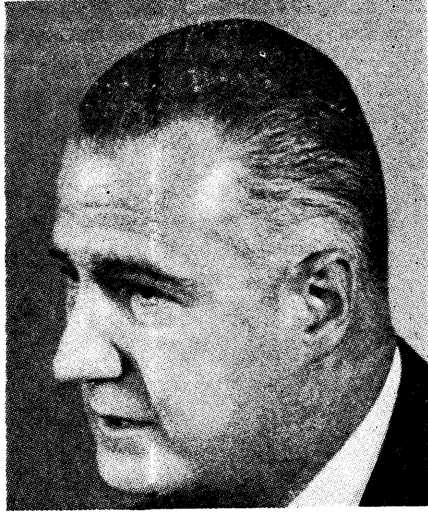
Усе шансы стацца выдатным прэзыдэнтам мае цяпер, здабыўшы раўнуючы невялікую бальшыню агульнага ліку выбаршчыкаў і Рычард Ніксан, супрацоўнікі якога з адмысловым дзяржаўным бюджэтам 450 тысяч даляраў усталяваліся ў Вашынгтоне дзеля пераняцьця складанага ўрадавага мэханізму з рук Дэмакратычнае партыі ў рукі партыі Рэспубліканскае.

Я. Запруднік

РЫЧАРД НІКСАН — НОВЫ ПРЭЗЫДЭНТ

Рычард М. Ніксан

Сьпіро Т. Агню

Праз колькі месяцаў усе мы мелі нагоду наглядаць перадвыбарную кампанію ў самай дэмакратычнай сыстэме на сьвеце. На пачатак мы бачылі асабістыя намаганьні палітычных дзеячоў розных кірункаў, ахвотнікаў на кандыдатаў у прэзыдэнты, іхныя выступы перад выбаршчыкамі ў розных штатах ды першапачатныя, элімінацыйныя выбары ў некаторых зь іх. Далей прышлі шумлівыя сцэны палітычных канвэнцыяў вялікіх партыяў, на якіх канчальна выдзяляліся галоўныя кандыдаты. I ўрэшце днямі разыграўся апошні напружаны акт вялікай драмы — фактычныя выбары прэзыдэнта, віцэпрэзыдэнта краіны, многіх паслоў, сэнатараў фэдэральнага й мясцовых парлямэнтаў, судзьдзяў і інш. Усе мы бачылі, які гэта складаны, цяжкі й даўгі працэс, гэтыя дэмакратычныя выбары. А неадзін з нас прыпамінае сабе іншыя выбары, на якіх усё йдзе хутка й гладка на 99.9 працэнтаў, ды толькі ноль ім цана . . .

Пашукаўшы, шмат чаго знойдзецца дзеля крытыкі заходняга тыпу дэмакратыі. Усё-ж праўда застаецца праўдай, што пакульшто гэта адзіная дзеючая сыстэма, у якой грамадзкасьць дарогай мірнага галасаваньня, а не крывавага змаганьня пам'іж палітычнымі ўгрупаваньнямі, фактычна даводзіць да зьмены нятолькі пэрсанажаў, але й ідэйна палітычнага кірунку дзяржаўнай улады. Мала дзе на сьвеце сыстэма гэта мела час прыняцца ды ўкараніцца, бо мала дзе абставіны ўкладаліся так прыязна, як вось тут у гэтай краіне. Усё чалавецтва ўдзячнае лёсу за тое, што наймагутнейшая й найбагацейшая дзяржава сьвету сьвеціць народам добрым прыкладам. А найбольш пазайздруюць нам тыя гаротныя, многія сярод іх — нашы браты й сёстры, якім ліпарысамазванцы даказваюць бязупынку, што іхная сыстэма „самая прагрэсыўная, самая народная, самая мадэрная" і т. п., што яны дайшлі ўжо бадай да самай вярхавіны грамадзка-палітычнага разьвіцьця, адкуль відаць, „дальше некуда" . . . Так з дня на дзень там крэпне, замацоўваецца шэрая безнадзейнасьць.

Сёлетнія выбары ў ЗША маюць асаблівую вагу й значэньне. Каб дасягнуць свае амбітнае мэты ў нязвыкла ўпорыстым змаганьні за прэзыдэнтуру, спадар Ніксан мусіў асіліць вялікія перашкоды ня штодзённага характару. Перш за ўсё, яму выпала змагацца зь вялікім і магутным партыйным апаратам, які Дэмакраты змаглі шырака разбудаваць і ўмацаваць за гады свае адміністрацыі. Далей, яму прышлося ўсьцяж абганяцца ад наскокаў адэптаў „новай левай", гэтых разачараваных пасынкаў Партыі Дэмакратаў, што абнаглелі ўжо да нячуванай ступені. Урэшце, ён змушаны быў павесьці вельмі асьцярожны курс, каб не заганяць выбаршчыкаў пад крыло б. губэрнатара Уолэса, які ўвесь час забягаў яму з правага боку. Факт, што, ня гледзячы на ўсе цяжкасьці вядзеньня кампаніі сіламі мала дазнаных добраахвотнікаў, усе гэтыя перашкоды былі адоленыя, сьветчыць нятолькі аб высокіх якасьцях сп. Ніксана як палітыка, але й аб шырыні ды глыбіні тае незадаволенасьці сучаснай адміністрацыяй, што нуртуе й хвалюе амэрыканскую грамадзкасьць.

Нястрыманы ад даўжэйшага часу рост у колькасьці папаўняных злачынстваў, што мясцамі змусіла людзей арганізаваць саматугам грамадзкую самаабарону, узрастаючае непашанаваньне закону, бяскарнае зьневажаньне нацыянальных эмблемаў і дзіўная пагарда да найлепшых традыцыяў Амэрыкі, перакручваньне й злоўжываньне аснаўных прынцыпаў правоў чалавека, гарантаваных амэрыканскай канстытуцыяй, ды небясьпечнае завайстрэньне ў сувязі з гэтым расавых узаемадачыненьняў у краіне — усё гэта пачало сур'ёзна трывожыць амэрыканскую грамадзкасьць, і яна выказала сваё станаўкое жаданьне зьмены ў палітычным кіравецтве рэспублікі, аддаўшы свой голас за кандыдата Рэспубліканскае Партыі. Такім чынам, трэба ўважаць, сп. Ніксан атрымаў ад народу станоўчы, пачэсны мандат на вялікія зьмены-паляпшэньні ўва ўсіх галінах грамадзка-палітычнага жыцьця Амэрыкі. У гэтай рэфарматарскай сваёй акцыі ён можа лічыць на поўную падтрымку найлепшых канструкцыйных сіл гэтай краіны.

I мы, Амэрыканцы беларускага паходжаньня, чакаем паляпшэньня нашай грамадзка-палітычнай сытуацыі пры новай адміністрацыі. Ведама, нашыя дачыненьні із старой адміністрацыяй заўсёды былі карэктнымі, але на гэтым яно звычайна і канчалася. Ня было ні той цяплыні людзкой, ні спагады, ня кажучы ўжо аб глыбейшым зразуменьні нашай праблемы. Ды ці магло яно быць у тых, хто так рупна браўся за „будаваньне мастоў" да Крамля, шчыльна зачыніўшы вочы й вушы на пратэсты тых, што стогнуць пад тымі „мастамі".

Ад новай адміністрацыі цудаў мы не чакаем, бо-ж нам найлепш вядомыя тыя характэрныя цяжкасьці, зь якімі ёй прыйдзецца змагацца, асабліва напачатку. Тым ня менш, мы спадзяемся, што яна стойка будзе трымацца свабодалюбных традыцыяў Амэрыкі, прыверне згоду й супакой унутры краіны ды дасьць цьвёрды адказ тым, хто займаецца міжнародным разбоем. У такім кантэксьце, мы маем надзею, што й нацыянальныя асьпірацыі беларускай меншыні ў ЗША знойдуць нятолькі вонкавае прызнаньне, але й належнае зразуменьне й практычнае падтрыманьне.

Рыгор Дуб

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

Пададзены ў папярэднім нумары „Беларуса" часовы Беларуска-Амэрыканскі Камітэт за Ніксана-Агню пертварыўся ў сталы Беларуска-Амэрыканскі Рэспубліканскі Клюб зь кіраўніцтвам у тым самым складзе. Часовы адрыс Клюбу:

166-34 Gothic Drive
Jamaica, N. Y. 11432
Tel.: 982 — 5971

BIELARUS
Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.,
166 — 34 Gothic Drive, Jamaica, N. Y. 11432.
and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE
524 St. Clarence Avenue Toronto 4, Ont.
Subscription $ 6.00 yearly.

„БЕЛАРУС" —Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдаюць: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
й Згуртаваньне Беларусаў Канады.
Выпіска зь перасылкаю — 6 дал. на год.

РУСЫФІКАЦЫЯ У „НАВУКОВЫМ" ПРЫНЦЫПЕ

Напярэдадні гэткага юбілею, як паўстагодзьдзе беларускае савецкае дзяржаўнасьці, ці ня варта глянуць, якім прынцыпам кіруецца сучасная гістарычная навука БССР у вывучаньні й навучаньні беларускага народу. І ня трэба доўга прыглядацца, каб не пабачыць аднае несамавітае зьявы: беларускі гістарычны працэс, у тым ліку ягоны культурны аспэкт, разглядаецца строга ў межах сучаснае БССР. Усё, што па другім баку рэспубліканскае мяжы, хоць і мае беспасярэдняе дачыненьне да беларускае гісторыі, абразаецца як брытвай. Калі-б, прыкладам, у 1924 і 26 гадох часткі Смаленшчыны, Віцебшчыны й Гомельшчына ня былі далучаныя да БССР, дык сілаю моцай сучаснага прынцыпу да беларускае гісторыі яны ўжо не належалі-б, у падручніках ня фігуравалі-б. Гісторыя Беларусі падмененая ў савецкай навуцы гісторыяй Беларускае Савецкае Рэспублікі. Двухтомная праца пра тысячагадовую мінуўшчыну нашага народу гэтак і названая „Гісторыя БССР". Да якое часамі бязглузьдзіцы даводзіць гэткі анты-навуковы прынцып абрэзваньня гістарычнага працэсу ўздоўж сучаснае адміністрацыйнае мяжы, паказвае цімала прыкладаў. Вось адзін зь іх.

У трэйцім томе „Дакумэнтаў і матар'ялаў па гісторыі Беларусі" выданьня Акадэміі Навук БССР 1953 году (том абыймае гады ад 1900-га да 1917-га) зьмешчаны — у разьдзеле „Асьвета Беларусі на пачатку XX стагодзьдзя" — дакумэнт № 339 пад загалоўкам „Пэрыядычныя выданьні ў гарадох Беларусі, 1901-1916 гады". Беларусь тут, пэўна-ж, разумеецца ў межах сучаснае БССР. Рэдактарам зборніка дакумэнтаў прынцып сучаснае савецкае гістарычнае навукі, мякка кажучы, не рэкамэндуе уключаць у дакумэнты тое, што ня ўключана ў межы рэспублікі. Гэтак, у згаданым дакумэньце № 339 пералічана 135 пэрыядычных выданьняў, але дарма шукаць у гэтым сьпісе гэткіх газэтаў, як „Наша Доля", „Наша Ніва", „Крестьянин", „Белая Русь" ды іншых, што маюць беспасярэднае дачыненьне да беларускае гісторыі, што становяць фактычна ядро гэтае гісторыі. У дакумэньце яны ня фігуруюць, бо Вільня, дзе яны выдаваліся, ня фігуруе сяньня ў складзе БССР. Зазначма, што трэйці том „Дакумэнтаў і матар'ялаў па гісторыі Беларусі" дасюль — адзіны-адзінюсенькі зборнік дакумэнтаў, які пакрывае пэрыяд 1900-1917 гадоў.

Прынцып абразаньня беларускае мінуўшчыны ўздоўж сучаснае мяжы БССР яшчэ можна было-б разумець, скажам, у эканамічнай гісторыі, у якой пералічаюцца дзесяціны зямлі, хвабрыкі, ці крэдытныя банкі. Але прынцып гэты поўнасьцяй карыкатурны ў галіне гісторыі этнаграфіі, моваведы ці культуры.

Клясычным, ці мо лепш — акадэмічным, бо йдзе ён ад імя Акадэміі Навукаў БССР, прыкладам гэткае мэтадалягічнае бяссэнсьіцы ў беларускай савецкай гістарыяграфіі стаўся выдадзены ў 1963 годзе „Дыялекталягічны атляс беларускае мовы", у якім тэрыторыя беларускае мовы абчыкрыжаная ўздоўж тэрыторыі БССР. Калі-б выданьне было загалоўленае „Дыялекталягічны атляс беларускае мовы ў БССР", было-б зразумела й нармальна. Але-ж не, гэта мае быць, як кажа загаловак, атляс беларускае мовы наагул.

Досыць аднак узяць моўную карту акадэміка Карскага, другі том манумэнтальнае працы якога пра беларускую мову быў перавыдадзены ў Маскве ў 1955-56 гадох, каб пабачыць, які вялікі беларускі моўны прастор на ўсходзе й паўночным-усходзе ад сучаснае мяжы БССР выкінуты за борт усякіх навукова-дасьледніцкіх узважваньняў, выкінуты ў выніку ленінскае так званае „нацыянальнае палітыкі".

Абстрыгваньне ў бальшыні працаў беларускіх савецкіх гісторыкаў гістарычнага працэсу ўздоўж мяжы БССР вядзе й да нутраных супярэчнасьцяў, бяручы беларускую навуку як цэласьць. Калі, прыкладам, з „Дыялекталягічнага атлясу беларускае мовы" або з двутомнае „Гісторыі БССР" Смаленшчына выкінутая, дык у працы савецкага-ж гісторыка В. К. Бандарчыка „Гісторыя беларускай этнаграфіі" выданьня 1964 году знаходзім якраз адваротнае. Бандарчык, пішучы пра навуковую дзейнасьць ураджэнца Смаленскага павету беларускага этнографа Уладзімера Дабравольскага (памёр у 1920 годзе), піша:

„Галоўную ўвагу Дабравольскі зьвяртаў на вывучэньне беларускае абрадавае вуснапаэтычнае творчасьці Смаленшчыны . . . „Смаленскі этнаграфічны зборнік", якому Дабравольскі прысьвяціў звыш 10 год свайго жыцьця, зьяўляецца асноўнай яго працай . .. Бытавыя матар'ялы й вуснапаэтычныя творы рускага й беларускага насельніцтва Смаленшчыны, — кажа Бандарчык, — склалі цэлую эпоху ў гісторыі беларускай этнаграфічнай навукі".

Другі прыклад. У дапаможніку для студэнтаў філялягічных факультэтаў ВНУ Беларусі Л. М. Шакуна „Нарысы гісторыі беларускай літаратурнай мовы" 1960 году выданьня ка бачынах 181-182 чытаем:

„У пачатку XX стагодзьдзя прадаўжаецца навуковае вывучэньне беларускае мовы. Паяўляецца рад каштоўных працаў па беларускай лексыкаграфіі, дыялекталёгіі й па гісторыі беларускае мовы. Так у 1914 годзе выходзіць аб'ёмісты „Смоленский областной словарь" В. Н. Дабравольскага, у якім багата прадстаўлена і ўласна беларуская лексыка".

Матар'ялы пра беларускі характар Смаленшчыны знаходзім і ў іншага савецкага навукоўца, акадэміка Мікалая Нікольскага, у ягонай працы 1956 году „Происхождение и история белорусской свадебной обрядности". У гэтай працы Нікольскі разглядае (б. 24) „варыянт вясельнага беларускага рытуалу, пашыранага галоўным чынам на Смаленшчыне й Віцебшчыне", цытуе (бач. 157) смаленскую песьню:

Басла, Божанька, свадзьбу іграць
і заігрываць,
Свадзьбу іграць Трахімаву,
Піва піць Сьцяпанава,
Зеляно віно Архіпава. (І г. далей.)

Тое, аднак, што знаходзім сяньня йшчэ ў паасобных манаграфіях — Бандарчыка, Шакуна, Нікольскага — ня ўводзіцца ўжо ў вагульныя працы. Пра беларускую мову, этнаграфію, народную творчасьць смаленскіх Беларусаў ужо ні слова ня знойдзем, скажам, у двутомніку „Гісторыя БССР" або ў падручніку пад гэткім назовам для сярэдніх школаў рэспублікі пад рэдакцыяй Абэцэдарскага, шостае выданьне якога выйшла ў 1967 годзе.

У пятым нумары часапісу „Полымя" за сёлетні год апублікаваны артыкул Марата Бацьвіньніка пра акадэміка Мікалая Нікольскага пад вымоўным загалоўкам „Яго кнігі чытаў Ленін". Марат Бацьвіньнік, сам, відаць, малады чалавек, падае ў канцы свайго артыкулу словы, якія акадэмік Нікольскі казаў моладзі, ды якія сяньня асабліва актуальна гучаць у дачыненьні да беларускіх маладых гісторыкаў і да ўсяе беларускае гістарычнае навукі. Вось гэтыя словы акадэміка Нікольскага:

„Будзьце прынцыповымі, навукова сумленнымі. Ня бойцеся ламаць вывады старых аўтарытэтаў, калі навуковыя факты вас да гэтага падводзяць".

Трагэдыя Беларусі ў тым, што ейныя гісторыкі ня могуць быць ані прынцыповымі, ані навукова сумленнымі, хоць навуковыя факты й сама рэчаіснасьць вымагаюць гэтага. Быць гэткімі не даюць ім магчымасьці кайданы, што завуцца „партыйнасьцяй" (а фактычна русыфікацыйнасьцяй) навукі.

Я. Запруднік

"УСІХ НЕ РАССТРАЛЯЕЦЕ"

1918 — 1968
(ДА 50-ЫХ УГОДКАЎ ВЯЛІСКАГА ПАЎСТАНЬНЯ)

„У Вяліжы дождж ідзе,
А ў Віцебску сьлізка —
Хавайцеся, бальшавікі,
Бо Нілёнак блізка", —
З народнае песьні.

Каб прыгадаць суродзічам пра славутае Вяліскае паўстаньне, мне не патрэбная адпаведная літаратура — я-ж сам хлапчуком меў гонар удзельнічаць у ім і зьяўляюся ягоным жывым сьветкам. Таму з асаблівай пагардай стаўлюся да жалюгодных спробаў бэсэсэраўскіх калябарантаў выкрэсьліць яго зь гісторыі Беларусі. Між іншым, паказальны ў гэтай галіне нейкі Алесь Сіпка, які, спрачаючыся зы мной у № 332 газэціны „За вяртаньне на радзіму", даў свайму артыкулу загаловак „Міт аб Вяліскім паўстаньні". Аднак самыя-ж ягоныя гаспадары, хоць празь сьцятыя ад нянавісьці зубы, згадваюць пра вяліскіх антыбальшавіцкіх змагароў. І ці ня лепш цяпер абваліць іхнія вымушаныя жыцьцём сьветчаньні на галовы іхніх-жа хлусьлівых наймітаў.

Дзеля гэтага бяру з паліцы свае кніжніцы савецкую кніжку на расейскай мове:

„Камітэт беднаты Беларусі. Зборнік дакумэнтаў і матар'ялаў. Архіўнае кір-ва Мін. Унутр. Справаў БССР. Выдавецтва Акадэміі Навукаў БССР. Менск. 1958.",

— а ў ёй на бачынцы 146-ай чытаю:

„З 11 па 17 лістапада 1918 году амаль уся Віцебская губэрня была ахоплена контррэвалюцыйным паўстаньнем, што выбухла ў Вяліскім павеце і перакінулася ў іншыя месцы".

А можа гэтага яшчэ тым завяртанскім сіпкам замала, дык дастаю другую кніжку, а менавіта:

„П. Г. Софінаў. Нарысы гісторыі Ўсерасейскае Надзвычайнае Камісіі. 1917 — 1922. Дзяржаўнае Выдавецтва Палітычнае Літаратуры. Масква. 1960 г.",

— дзе на бачынцы 118-ай адзначана:

„У верасьні-лістападзе 1918 г. Усерасейская Надзвычайная Камісія выявіла і ліквідавала контррэвалюцыйныя змовы ў Разані, Кастраме, Вышнім Валачку, Вяліжы, Барысаглебску і ў шэрагу іншых гарадоў".

У крыві й сьлязох затапталі бальшавікі Вяліскае паўстаньне, у якім удзельнічала бязмала 50 тысяч змагароў, узброеных пераважна не карабінамі й маўзэрамі, а сякерамі й шворнамі. На ўскраіне Вяліжу — Пакроўскім полі, паводля прысудаў Выязных Тройкаў Віцебскае Губчэка й Рэўтрыбуналу 15-ае арміі, былі расстраляныя і ў вагульных магілах закапаныя амаль тысяча паўстанцаў і партызанаў. Першымі, яшчэ ў чэрвені таго нязабытнага 1918 году, палеглі тут аграном Шаганаў, гарбар Крупскі, гандляр Турык, натарус Норман і каморнік Брандт. На другі дзень паўстаньня, у будынку Чэка, быў у часе допыту застрэлены гімназісты, сын абшарніка з маёнтку Вярхоўе, дваранін Зьмітро Лайминг. Тут ляжыць малады сьвятар зь сяла Глазамічаў айцец Васіль Лузгін, які ў прыгарадным Сямічоўскім бары прычашчаў Сьвятымі Дарамі сьмяротна параненых паўстанцаў. Вечная ім памяць!

Калі чакістыя вялі з турмы да Пакроўскага поля на расстрэл дыякана Вяліскае Ільлінскае царквы Ціхана Абрадзіна, ён сам сябе сваім магутным басам адпяваў. Тутака-ж палёг высачэзнага росту 82-хгадовы дзед, колішні грэнадзёр лейбгвардыі Літоўскага палка Якуш Талан, што зь кійком у рукох ішоў разам з мужыцкай грамадой із свае далёкае Ўсмынскае воласьці ў Вяліж, каб навесьці ў ім парадак. Паміж тутэйшымі ахвярамі захаваліся ў маёй памяці — каваль Міхась Кавенскі, аснач Іван Галабурда, настаўнік Сымон Панцырны, каменячос Пятро Калінкевіч, ахвіцэр Аляксей Пятрушчанка, ганчар Стэська Шманцар, хлебароб Хведар Наўмёнак, выхаванцы старэйшых клясаў Вяліскае гімназіі Алег Угулевіч, Сяргей Маханкевіч, Аркадзь Пушкарскі, Станіслаў Лясутыс . . . І сотні, сотні іншых. Іхныя імёны Ты адзіны, Госпаду, ведаеш, і просім Цябе супакой іх у Валадарстве Тваім.

У часе вайны, у жнівені 1941 г., на тым крывавым Пакроўскім полі, на старым крывіцкім кургане, што знаходзіцца паміж брацкімі магіламі паўстанцаў і партызанаў, якія савецчыкі спрабавалі засыпаць габлюшкай зь недалёкае суднаверфі, мне пашанцавала паставіць трохмэтравы мэталёвы крыж. Мы знайшлі яго ў сховішчы райкому камуністычнае партыі, і належаў ён паруганаму ёй Вяліскаму касьцёлу ў імя апосталаў Пётры й Паўла. Да гэтага крыжу, аздобленага лілеямі й дзідамі, мы прымацавалі дошчачку з напісам:

„Тут ляжаць бальшавікамі па зьвярынаму забітыя і бяз трунаў закапаныя блізу тысяча сыноў беларускага народу. Яны загінулі ў змаганьні за нашае шчасьце й волю. Вечная ім слава".,

— а ўнізе на ёй было эвангельскае выслоўе:

„Ніхто ня мае любові большае за тую, калі хто аддасьць душу за сяброў сваіх". Іоан, 15:13."

І хай сабе навет і году не прастаяў той крыж-помнік. У лютым 1942 году, у часе свае Таропецкае наступальнае апэрацыі на Віцебск, яго зьнішчыла маскоўская арда. Не падлягае сумлеву, што новыя шматлікія ахвяры пакаліся тут да ранейшых. Але-ж затое ніхто ня ў стане зьнішчыць наш несьмяротны беларускі народ, аб чым сьветчыць уся ягоная гісторыя. І згадваеш, што яшчэ напярэдадні вайны знайшлі тут пагарджаныя каты сьціплы вянок, на якім быў гнеўны, да гасла падобны напіс: „Усіх нас не расстраляеце!"

Юрка Віцьбіч

БЕЛАРУСЫ БЯЗЬ БЕЛАРУСІ

Заканчэньне XIX-ае Алімпіяды ў сталіцы Мэксыкі, падчас якое беларускія спартоўцы, што ўваходзілі ў склад каманды СССР, здабылі бліскучыя вынікі, выклікае наагул цікавасьць да дасюлешняга ўдзелу Беларусаў у Алімпійскіх гульнях ды пытаньне рэпрэзэнтацыі Беларусі ў гэтых гульнях як дагэтуль, гэтак і ў будучыні.

Вось-жа ўпяршыню шэсьць беларускіх спартоўцаў выступілі на XV-ай Алімпіядзе ў Гэльсінках. Былі гэта чатыры лёгкаатлеты й два фэхтавальнікі. З усіх іх толькі А. Юліну ўдалося заняць чацьвертае месца ў фінальным бегу на 400 мэтраў з бар'ерамі.

На XVI Алімпіядзе ў Мэльбурне Міхась Крываносаў заняў другое месца ў кіданьні молатам, здабываючы першы алімпійскі, хоць і сярэбраны, мэдаль для беларускіх спартоўцаў.

У XVII Алімпіядзе ў Рыме брала ўдзел ужо 11 спартоўцаў з БССР, здабываючы бліскучыя вынікі. Залатыя мэдалі атрымалі тады: Алег Каравaeў у клясычным змаганьні ды весьляры (кэну) Сяргей Макаранка й Леанід Гейштар. У склад пераможнай каманды рапірыстак уваходзіла мянчанка Тацьцяна Пятрэнка (Самусенка). Сярэбраныя мэдалі дасталіся лёгкаатлету Уладзімеру Гараеву й гімнастаму Мікалаю Мілігулу (у складзе каманды), ды бронзавыя — шпажыстым Арнольду Чарнушэвічу й Аляксандру Паўлоўскаму у камандных змаганьнях.

XVIII Алімпіяда ў Токіё прынесла беларускім спартоўцам новыя перамогі. Здабылі першыя месцы: Аляксандар Мядзьведзь у вольным змаганьні цяжкое вагі й Рамуальд Клім у кіданьні молатам. Гімнастка Алена Ваўчэцкая была ў пераможнай камандзе СССР. Рапірыстка Тацьцяна Самусенка атрымала сярэбраны мэдаль у камандных змаганьнях. Марыя Іткіна ў гэтай, як і ў дзьвюх папярэдніх алімпіядах здабывала значныя пунктовыя залікі для савецкай каманды.

У склад савецкае каманды, што змагалася ў летніх гульнях XIX-ае Алімпіяды сёлета ў Мэксыцы, былі кандыдатамі 29 ды ўвайшлі ў каманду 15 беларускіх спартоўцаў. Гэта:

Аляксандар Мядзьведзь — вольнае змаганьне. Чэмпіён XVIII-ае Алімпіяды. Чатырохразовы чэмпіён сьвету.

Аляксандар Дахлякоў — самакатны спорт (шаша). Двухразовы чэмпіён СССР.

Віктар Быкаў — самакатны спорт (трэк). Двухразовы чэмпіён СССР. Чэмпіён сьвету 1967 г.

Ларыса Петрык — гімнастыка. Чэмпіёнка СССР у шматборстве. 6-ае месца ў чэмпіянаце сьвету ў шматборстве.

Уладыслаў Сапея — лёгкая атлетыка. Неаднаразовы прызёр чэмпіянатаў СССР.

Валентын Масьлякоў — лёгкая атлетыка. Чэмпіён СССР.

Віктар Баліхін — лёгкая атлетыка. Неаднаразовы прызёр чэмпіянатаў СССР.

Міхал Жалабоўскі — лёгкая атлетыка. Прызёр чэмпіянату СССР.

Рамуальд Клім — лёгкая атлетыка. Прызёр чэмпіянату СССР.

Анатоль Шчуплякоў — лёгкая атлетыка. Прызёр чэмпіянату СССР.

Віталь Пархімовіч — страляньне. Неаднаразовы чэмпіён СССР.

Алена Новікава — фэхтаваньне. Прызёр чэмпіянату СССР.

Тацьцяна Самусенка—фэхтаваньне. Чэмпіёнка XVII-ае Алімпіяды й другі прызёр XVIII-ае Алімпіяды.

Аляксей Нікапчыкаў — фэхтаваньне. Чэмпіён сьвету 1966 і 1967 г.г.

Юры Смалякоў — фэхтаваньне. Неаднаразовы чэмпіён СССР. Заваявальнік чары СССР у 1967 г.

Апрача гэтых, змагаўся ў Алімпійскіх гульнях яшчэ адзін Беларус — **Віктар Куранцоў** — падыманьне сярэдняй вагі (штангісты), якому давялося цяпер жыць у Маскве.

З радасьцяй і гонарам можна цяпер сказаць, што беларускія спартоўцы паказалі сябе на гэтай апошняй Алімпіядзе бадайшто найлепш, чымся калі-небудзь дагэтуль.

Залатыя мэдалі здабылі Аляксандар Мядзьведзь і Алена Новікава, сярэбраны — Рамуальд Клім, бронзавыя — Віталь Пархімовіч і Ларыса Петрык. Апрача гэтага, Ларыса Петрык падзяліла першае месца ў вольнай гімнастыцы з Чэшкай Верай Часлаўскай ды атрымала залаты мэдаль у каманднай гімнастыцы (гэткім чынам яна здабыла 2 залатыя мэдалі). У камандных змаганьнях фэхтавальніцы Алена Новікава й Тацьцяна Самусенка ўзялі залатыя мэдалі. Аляксею Нікачыкаву й Юраму Смалякову дасталіся сярэбраныя мэдалі ў камандным фэхтаваньні.

Калі дадаць да гэтых 6-цёх залатых мэдаляў, што атрымалі беларускія спартоўцы з БССР, яшчэ й залаты мэдаль, здабыты Беларусам Віктарам Куранцовам, што жыве ў Маскве, дык Беларусы атрымалі **7** залатых мэдаляў, і на 30 дзяржаваў, што здабылі залатыя мэдалі, **занялі 6-ае месца** побач з Францыяй і Чэхаславаччынай. А паводля колькасьці ўсіх разам мэдаляў (залатых, сярэбраных і бронзавых), Беларусы занялі 14-ае месца сярод 44-ох узнагароджаных дзяржаваў на агульную колькасьць 112-ёх дзяржаваў — удзельнікаў Алімпіяды.

Нажаль, нашыя спартоўцы, што годна маглі-б рэпрэзэнтаваць Беларусь на Алімпійскіх гульнях ды ў іншых міжнародных спартовых імпрэзах, былі ўлучаныя ў каманду СССР, а дзеля таго, што ў сьвеце тая СССР пераважна ведамая, як Расея, а жыхары СССР, як Расейцы, дык і нашыя спартоўцы здабываюць славу не сваёй бацькаўшчыне, а Маскве й маскалём.

Ёсьць дзяржавы, паводля савецкае прапаганды, быццам навет прыгнечаныя „каляніялізмам і імпэрыялізмам", што паслалі на Алімпійскія гульні па адным ці вельмі малы лік удзельнікаў, а „сувэрэнная й незалежная" БССР, маючы адну з мацнейшых дружынаў, дзякуючы савецкай уладзе, пазбаўленая магчымасьці выставіць сваю дружыну пад сваім беларускім імём і сьцягам. І гэта якраз тады, калі йдуць падрыхтаваньні да адзначэньня 50-ых угодкаў „незалежнасьці" БССР!

Ці можа гэта йшчэ адна наглядная дэманстрацыя „сацыялістычнай сувэрэннасьці"? . . .

Горш чымся ў Чэхаславаччыне!...

Пара нам Беларусам і ў БССР, і на эміграцыі ўзьняць моцнае й неадступнае дамаганьне, каб Беларусь была рэпрэзэнтаваная ня толькі ў Задзіночаных Нацыях, але й на Алімпійскіх гульнях ды розных іншых міжнародных імпрэзах і сустрэчах, хай сабе часова й пад імём БССР, але ўсё-ж адрозным і асобным ад расейскага „ўсесаюзнага катла".

Ян Баяр

У В А Г А!

Наступны сьнежанскі нумар „Беларуса" выйдзе ў павялічаным разьмеры (на 8 бачынах) зь Літаратурным Дадаткам „Даляглядзы".

З НАГОДЫ ЮБІЛЕЮ БССР

МОЎНАЯ РУСЫФІКАЦЫЯ БССР

Савецкая прапаганда, надыходзячы да 50-ых угодкаў БССР, вельмі шмат хваліцца пра нябывалыя дасягненьні ў Беларусі ў галіне г. зв. ленінскае нацыянальнае палітыкі за паўстагодзьдзе савецкае ўлады. У сувязі з гэтым зьвернем тут увагу на гэныя „нябывалыя дасягненьні" ў ваднэй толькі галіне нацыянальнага жыцьця — у галіне беларускае мовы.

У новай Праграме КПСС, прынятай у 1961 г., сказана, што „ў умовах братняй дружбы і ўзаемнага даверу народаў нацыянальныя мовы разьвіваюцца на аснове раўнапраўя і ўзаемнага ўзбагачэньня". Нажаль, практычнае жыцьцё запярочвае гэтую тэзу партыйнай праграмы. У запраўднасьці няма раўнапраўя моваў у Савецкім Саюзе, у якім расейская мова знаходзіцца ў вынятковым палажэньні, што практычна дае ёй поўную гегемонію над усімі іншымі мовамі народаў Савецкага Саюзу. Успомнены-ж у партыйнай праграме прынцып „узаемнага ўзбагачэньня" моваў зводзіцца да аднабаковага „ўзбагачэньня" нерасейскіх моваў элемэнтамі мовы расейскае, а не наадварот.

Расейская мова афіцыйна прызнана ў Савецкім Саюзе ня толькі мовою міжнацыянальных лучнасьцяў, а й другой роднай мовай нерасейскіх народаў. Яшчэ ў 1958 годзе М. Крукоўскі ў калектыўнай кнізе „Фарміраваньне й разьвіцьцё беларускай сацыялістычнай нацыі" пісаў літаральна, што „цяпер расейская мова сталася ўзапраўды другой роднай мовай народаў, што насяляюць тэрыторыю Савецкага Саюзу". А як цьвердзіць, паклікаючыся на вынікі перапісу жыхарства СССР 1959 году, аўтарытэтны савецкі мававед М. Каммары ў нумары 4-ым часапісу „Политическое самообразование" за 1960 год, „для часьці малых нацыяў, плямён і народнасьцяў расейская мова ўжо цяпер сталася ня толькі сродкам міжнацыянальных зносінаў, але й роднай мовай", гэта значыць, ужо ня другой, а першай і адзінай роднай мовай.

Савецкая моўная палітыка плянава й сыстэматычна ідзе да таго, каб расейская мова сталася роднай мовай ня толькі „для часьці малых нацыяў, плямён і народнасьцяў", аб чым піша Каммары, але й наагул для ўсіх нерасейскіх народаў Савецкага Саюзу, у тым ліку й для беларускага народу.

Беларуская мова ўжо ад колькіх дзесяцігодзьдзяў поўнасьцяй выціснутая з адміністрацыйнага жыцьця БССР і з справаводзтва ўсіх установаў і арганізацыяў ды замененая моваю расейскай за выняткам адно Саюзу пісьменьнікаў Беларусі ды часткава іншых творчых саюзаў. Гарады Беларусі зрусыфікаваныя бадай што поўнасьцяй, у іх рэдка можна пабачыць беларускія шыльды, а йшчэ радзей — пачуць беларускую мову на вуліцы.

Газэта „Літаратура і Мастацтва" за 23 жніўня 1966 г. падала, як нечаканую сэнсацыю, што, калі жыхар гораду Маладэчна М. Лазар адмовіўся прыняць выдадзены яму пашпарт, выпаўнены парасейску, патрабуючы выпаўненьня яго ў беларускай мове, дык патрабаваньне гэтае магло быць задаволенае адно ў найвышэйшай інстанцыі — у Міністэрстве аховы грамадзкага парадку БССР.

Пра русыфікатарскі шал найбольш выразна сьведчыць тое, што русыфікуецца ў прымусовым парадку навет культурнае жыцьцё БССР.

Адным з важных практычных мерапрыемстваў, што маюць забясьпечыць расейскай мове месца роднае мовы для нерасейскіх народаў, сталася славутая хрушчоўская школьная рэформа 1958 году. Яшчэ да хрушчоўскай рэформы беларускія школы рэспублікі ў ладнай меры былі беларускімі адно паводле назову, бо ў бальшыні выпадкаў усе прадметы, за вынятакам беларускай мовы й літаратуры выкладаліся ў расейскай мове. Пры паступленьні ў вышэйшыя навучальныя ўстановы зусім ня трэба й сяньня складаць уступных экзаменаў зь беларускай мовы й літаратуры, тымчасам як экзамены з расейскае мовы й літаратуры строга абавязваюць.

Паводле хрушчоўскае рэформы, пытаньне навучаньня нацыянальнай мовы ў расейскіх школах, якіх у Беларусі вялізарная колькасьць, пакідаецца на волю самых вучняў і іхных бацькоў. Тая акалічнасьць, што бацькі вучняў знаходзяцца ў поўнай залежнасьці ад партыйных органаў і прафсаюзных арганізацыяў, пытаньне аб неабходнасьці навучаньня нацыянальнае мовы фактычна перадаецца на разьвязаньне партыйных органаў і прафсаюзных арганізацыяў, зацікаўленых у даваньні пяршынства расейскай мове. Савецкая школьная палітыка прывяла да таго, што, як сьцьвярджае канадыйскі педагог украінскага паходжаньня Джон Коляскі ў выдадзенай у ангельскай мове сёлета кнізе „Эдукацыя ў Савецкай Украіне", навет у сталіцы БССР Менску няма ўжо ніводнае школы зь беларускай моваю навучаньня.

Другой галінай культурнага жыцьця, зь якой асабліва старанна выціскаецца беларуская мова, гэта выдавецкая справа. Даволі прагледзіць бібліяграфічныя даведкі ад пачатку 1965 году й да сяньня, каб сьцьвердзіць, што траха ўся навуковая й вытворча-тэхнічная літаратура, палітычная літаратура, падручнікі й дапаможнікі для вышэйшых навучальных установаў ды бадай што ўся сельскагаспадарская літаратура, як правіла, выпускаецца ў расейскай мове. У беларускай-жа мове выдаюцца адно творы беларускае мастацкае літаратуры, літаратуразнаўчыя й літаратурна-крытычныя працы ў галіне беларускай літаратуры, хоць, праўда, ня ўсе, ды школьныя падручнікі й навуковыя дапаможнікі з галіны беларускай мовы й літаратуры. Навет працы з гуманітарных беларусаведных галінаў выдавецтва „Навука і тэхніка" ў бальшыні выпадкаў выдае парасейску.

Вельмі характэрна, што ад 1966 году й да сяньня мы маглі занатаваць адзін-адзіны выпадак, калі рэцэнзэнт на адну зь беларусаведных кнігаў, выдадзеную парасейску, адважыўся зазначыць, што кнігі такія павінны выдавацца ў беларускай мове. Затое ўсе іншыя рэцэнзэнты, наагул ведамыя із свае любасьці й руплівасьці да роднае мовы, не адзначылі й гэтага, відаць, затым, што патрабаваньне такое йшчэ й сяньня ўважаецца што найменш за нетактоўнае.

Падобная зьява і ў тэатрах Беларусі. І ў друку, і на розных зьездах часта падчырквалася, як ненармальная зьява, тое, што спаміж адзінаццацёх прафэсійных тэатраў Беларусі ўсяго тры працуюць на беларускай мове. Але ніхто не адважыўся публічна запрапанаваць, каб прынамся некаторыя з гэтых тэатраў былі пераведзеныя на беларускую мову. Затое пытаньне гэтае ставіцца пасярэдня, калі гэтак сказаць, у вабход: чацьверты зьезд Беларускага тэатральнага аб'еднаньня, што адбыўся ў канцы 66-га году, высунуў патрабаваньне, каб новыя прафэсійныя тэатры, што на думку зьезду мусілі-б быць створаныя, былі ўжо беларускімі й паводле мовы.

Не зважаючы на партыйную палітыку ў кірунку дэскрымінацыі беларускай мовы й выцісканьня яе навет з культурнага жыцьця БССР, беларуская творчая інтэлігенцыя ўсякімі даступнымі ёй спосабамі настойліва бароніць правы роднае мовы.

Гэткім парадкам, прапагандавыя партыйныя заявы, настырліва паўтараныя асабліва апошнім часам у сувязі з 50-мі ўгодкамі БССР, што г. зв. ленінская нацыянальная палітыка нявычэрпная сваймі дабрадзействамі для беларускае культуры, нічога іншага, як бязьлітасны зьдзек і цынічныя кпіны над гэтай культурай. Ува ўсіх галінах гэтае культуры, перш-наперш у галіне мовы праводзіцца сыстэматычная, плянавая й безаглядная русыфікацыя.

Не зважаючы, аднак, на гэта, беларуская творчая інтэлігенцыя, працаўнікі культуры, настаўніцтва й студэнцкая моладзь усякімі даступнымі ім спосабамі наважана бароняць правы роднае мовы. Гэтае іхняе змаганьне за родную мову штораз больш узмацняецца й пашыраецца. А ў гэтым зарука, што мова нашая ў канчальным выніку выйдзе пераможна з абнаглелага маскоўскага наступу.

С. Станкевіч

Пасыўны супраціў у БССР

Выяўны актыўны супраціў палітыцы партыі й ейным практычным мерапрыемствам у савецкіх абставінах немагчымы. Супраціў гэткі ўважаецца ў гэных абставінах за палітычнае злачынства і, у залежнасьці ад характару ягонага, кваліфікуецца, як выяў контррэвалюцыі, „буржуазнага нацыяналізму" або ўплыву буржуазнае ідэялёгіі Захаду. Затое магчымы ў некаторых спэцыфічных формах супраціў пасыўны, і ён шырака практыкуецца бадай што ўва ўсіх галінах жыцьця. Калі, прыкладам, калгасьнікі зь нязвычайнай руплівасьцяй апрацоўваюць свае прысядзібныя соткі, а працуюць зусім нядбайліва, абы толькі збыць, на калгасным полі, дык гэта нічога іншага, як адна з формаў пасыўнага супраціву ў дачыненьні да ненавіснае калгаснае сыстэмы. Узноў-жа, калі работнікі ня выконваюць сваіх нормаў або даюць нізкаякасную прадукцыю, дык гэтым выяўляюць яны таксама пасыўны супраціў у вадказ на эксплеатацыю іхнае працы.

Зьява пасыўнага супраціву апошнім часам асабліва зыркае выступае ў дзейнасьці творчае інтэлігенцыі, галоўна працаўнікоў літаратуры, мастацтва й іншых галінаў духовае культуры. Дзеля таго, што культурная дзейнасьць пастаўленая ў Савецкім Саюзе на службу ідэйнага ўзгадаваньня грамадзтва, дык усякі пасыўны супраціў у гэтай дзейнасьці мае ўжо адзнакі ідэялягічнага змаганьня.

Калі пачалася дэсталінізацыя, дык адным з найважнейшых, калі не найважнейшым наагул элемэнтам гэтае ідэйнае плыні сталася імкненьне да вызваленьня літаратуры й мастацтва ад службовае ролі для партыі. Фармальна абавязваючыя й сяньня прынцыпы „партыйнасьці й народнасьці літаратуры й мастацтва", дзе слова „народнасьць" адно сынонім тэй-жа партыйнасьці, як і гэтак званы мэтад сацыялістычнага рэалізму, для вялізарнай бальшыні дзеячоў літаратуры і мастацтва сталіся ў практыцы пустымі гукамі. Іх на словах ахвотна паўтараюць, але ў духу гэтых прынцыпаў ня твораць. Навет некаторыя старэйшыя паэты, як Пятрусь Броўка, Максім Танк або Пімен Панчанка, што за сталіншчынай былі заўсёды рупарамі голасу партыі, з пачаткам 60-ых гадоў, хоць і ставяць сваю творчасьць на службу канкрэтных патрэбаў партыі, але там, дзе гэтых канкрэтных патрэбаў няма, ахвотна зварачаюцца да тэмаў і праблемаў, далёкіх і нат чужых партыйнай ідэялёгіі. А што датычыцца да творчасьці маладых пісьменьнікаў, дык у ёй заўважаюцца ўпярышню яшчэ не спатканыя ў савецкай літаратуры зьявы.

Маладое й наймаладшае пакаленьне паэтаў і пісьменьнікаў зусім абмінае ў сваёй творчасьці ідэялягічныя праблемы партыі й ані не адклікаецца на канкрэтныя партыйныя заклікі. Калі летась першы сакратар Саюзу пісьменьнікаў Беларусі Максім Танк з нагоды 50-ых угодкаў Кастрычніцкай рэвалюцыі ў вадным сваім артыкуле дык змушаны быў зьвярнуцца да беларускіх пісьменьнікаў із заклікам, што літаратура „павінна раней за пракурора сыгналізаваць аб непажаданых зьявах і раней за званара даваць кліч аб набліжэньні сьвята ці ўрачыстасьці", дык лёзунг гэты, як і ўсе іншыя партыйныя заклікі, застаўся бязь ніякага водгуку ў творчасьці маладога пакаленьня. Дарма было-б шукаць у творчасьці пісьменьніцкай моладзі партыйнай ідэялёгіі й праблематыкі. А ў гэтым і выяўляецца своеасаблівы пасыўны супраціў і апалітычнасьць у дачыненьні да партыі, супраціў, што мае ўжо адзнакі ідэялягічнага змаганьня.

Іншай формай пасыўнага супраціву бывае й спосаб, у 30-ых гадох шырака выкарыстоўваны Янкам Купалам пасьля спробы ягонага самагубства. Гэта — наўмыснае надаваньне нізкай мастацкай якасьці творам, напісаным у вадказ на сацыяльны заказ партыі. За вельмі вымоўны прыклад такога мэтаду можа быць выдадзены летась на 50-ыя ўгодкі Кастрычніцкай рэвалюцыі калектыўны паэтычны зборнік „Мы славім Леніна, мы славім партыю". У зборніку зьмешчаныя вершы на паказаную ў загалоўку тэму ўсяго пяцьдзесят двух паэтаў, тады калі сяньня на Беларусі творча актыўных паэтаў у колькі разоў больш. А галоўна, што зьмешчаныя ў зборніку вершы й гэных 52-ух паэтаў нагэтулькі мізэрныя з мастацкага боку, што проста ня хочацца верыць, што яны маглі быць напісаныя шырака ведамымі й бясспрэчна таленавітымі паэтамі. Бадайшто ўва ўсіх вершах зборніка разіць і выклікае нясмачнае ўражаньне штампаваная лёзунгавасьць, сухая рыторыка й даведзеная да найвышэйшае ступені гіпэрболіка ў васэнсаваньні сусьветнае ролі Леніна й створанае ім камуністычнае партыі.

Вось, прыкладам, дзьве зваротки вершу агульна ўважанага за выдатнага старэйшага паэту Аркадзя Куляшова „Камуністы", якім адчыняецца зборнік:

Камуністы — гэта слова, як са сталі,
Камуністы — гэта слова, як з агню.
Маркс і Энгельс нам імя такое далі
Сто гадоў таму назад упярышню.

Сто гадоў таму назад было нас мала,
Сто гадоў назад мы выйшлі на вайну,
Сто гадоў мы рыем дол для капіталу,
Для хаўтур яго зьбіваем мы труну.

Гэткімі-ж банальнымі лёзунгамі й сухой вершаванай прозай вызначаецца й рэшта вершу. А вось хіба ўжо верх рытарычных штампаў ды звышнатуральнага гіпэрбалізаваньня ў бяздушных паўторах у вершы наагул таленавітага паэты Кастуся Кірэенкі:

Сьвету вялікаму —
нельга бязь Леніна,
Нельга бязь Леніна —
крыўдна бязь Леніна,
Крыўдна бязь Леніна —
цяжка бязь Леніна,
Цяжка бязь Леніна —
пуста бязь Леніна.

Новая Праграма Камуністычнае партыі быццам аж гэтак усхвалявала Анатоля Вялюгіна, што, як ён піша:

Будзённы дзень чырвоніцца нядзеляй,
Калі гаворыць Партыя са мной ...
Мантаж турбін; вясёлы гул прарана;
Агні, якім, ня гаснучы, зарэць;
І сталь, якой на зорах не гарэць, —
Усё зьмясьціла новая Праграма!

З падобных хваласьпеваў і гіпэрбалічнага пафасу складаецца ўвесь юбілейны зборнік. Тэма рэвалюцыі, хваласьпевы на гонар Леніна й партыі, услаўленьне ўяўных дасягненьняў камунізму гэтак прыеліся ўжо падсавецкім паэтам, што яны ня могуць быць ім за крыніцу паэтычнага натхненьня. І затым, заміж твораў запраўднае паэзіі, спад пяра навет высака таленавітых і дазнаных паэтаў выходзяць нізкапробныя рамесьніцкія радкі.

Ня выпадкова таксама сярод аўтараў зборніку „Мы славім Леніна, мы славім партыю" няма ніводнага прозьвішча зь вялікае групы маладых і наймаладшых паэтаў, што ўжо ніяк не даюцца ўпрэгчыся ў службовую ролю й пісаць тое, да чаго не ляжыць іхнае сэрца.

Мы падалі адно некаторыя прыклады пасыўнага супраціву, як зброі ў ідэялягічным змаганьні, але падобныя прыклады можна было-б падаваць без канца. Яны выразна сьведчаць аб тым, што ўсясільная ў іншых дачыненьнях партыя аказваецца ўсё-ж бясьсільнай у ідэялягічным змаганьні.

Ст. Крушыніч

ЮБІЛЕЙ АЙЦА ЯНКІ АБАБУРКІ

Сакратар Галоўнае Управы ЗБВБ Янка Міхалюк перадае а. Янку Абабурку падарак — сярэбранае падношаньне. Побач а. Янкі Матушка Кацярына, ззаду сяброўка Беларускага Юнацкага Клюбу Гэлена Калбаса й сп. Б. Кляйноў

У нядзелю 13 кастрычніка сёлета споўніліся 5-ыя ўгодкі сьвятарства нашага Паважанага Настаяцеля БАПЦарквы ў Вялікай Брытаніі а. Янкі Абабуркі. З гэтае нагоды было зладжанае ўрачыстае прыняцьцё ў Беларускім Доме ў Брадфардзе.

Спачатку адбылася ўрачыстая Сьвятая Літургія, у часе якой а. Янка Абабурка прачытаў ліст Уладыкі Васіля аб узнагародзе яго з нагоды юбілею залатым крыжам.

Пасьля Літургіі прысутныя вернікі й госьці запоўнілі залю, у якой былі загадзя падрыхтаваныя сталы з рознымі закускамі й напіткамі. Старшыня Управы Рады БАПЦ у Ангельшчыне сп. Б. Кляйноў прывітаў а. Янку зь ягоным юбілеем ды падзякаваў яму за адданую працу на карысьць нашае Сьвятое Царквы й Беларускага Народу. Першая чарка была паднятая за здароўе Юбіляра, а разам з тым і гучна прапяянае „Многае лета". Прысутныя прадстаўнікі ад парахвіяў і арганізацыяў віталі Юбіляра шчырымі словамі, перадаючы яму памяткавыя падаркі. Для матушак а. Янкі й сьв. пам. а. Палякова сяброўкі Беларускага Юнацкага Клюбу ў Брадфардзе ў народных вопратках паднесьлі букеты жывых кветак.

Сакратар Галоўнае Управы ЗБВБ сп. Янка Міхалюк, вітаючы Юбіляра, падчыркнуў, што Згуртаваньне Беларусаў у Вялікай Брытаніі ўважае заўсёды за свой пачэсны абавязак як мага падтрымліваць рэлігійнае жыцьцё сярод Беларусаў, а затым яно цешыцца, што дзякуючы а. Янку гэтае жыцьцё належна разьвіваецца.

Ад гасьцей Юбіляра прывітаў старшыня Царкоўнае Рады УАПЦарквы з Болтан сп. Станіслаў Пятроўскі й перадаў яму прыгожа ўдэкараванае печыва, як сымбаль дзьвюх аўтакефальных праваслаўных цэркваў — Украінскай і Беларускай. Палкоўнік Д. Каралькоў вітаў а. Янку ад Казацкае Праваслаўнае Парахвіі ў Пэндэльберы, дзе якраз Юбіляр рэгулярна служыць.

Юбіляр у сваю чаргу дзякаваў за выказаныя пажаданьні й атрыманыя падаркі, заклікаўшы да йшчэ цясьнейшага супрацоўніцтва між Царквою й вернікамі.

За Управу Рады БАПЦ
ў Вялікай Брытаніі,
Юнка Калбаса — сакратар

БРАШУРА ПРА ПАНЯВОЛЕНЫЯ НАРОДЫ

Камітэт Паняволеных Народаў у Брадфардзе (Ангельшчына) нядаўна выдаў у ангельскай мове інфармацыйную брашуру з нагоды 50-ых угодкаў абвешчаньня свае дзяржаўнае незалежнасьці, якая потым была пагвалчаная чырвонай Масквой: Беларусі, Эстоніі, Вугоршчыны, Латвіі, Лятувы, Польшчы й Украіны. Брашура зьмяшчае 48 бачынаў друку. У ёй пасьля назову кажнай з успомненых паняволеных дзяржаваў падаюцца ў натуральных калёрах дзяржаўныя іхныя сьцягі, пасьля чаго йдуць артыкулы пра абвешчаньне дзяржаўнай незалежнасьці ў 1918 годзе кажнага з народаў, змаганьне за гэтую незалежнасьць, а пасьля пра ейную страту з прычыны маскоўскага імпэрыялізму ды змаганьне за ейнае аднаўленьне. У беларускай часьці брашуры, прача інфармацыйнага артыкулу, зьмешчаны й тэкст Дэклярацыі Рады Беларускай Народнай Рэспублікі ў экзылі, якая была абвешчаная ў сакавіку сёлета ў Нью Ёрку з нагоды 50-ых угодкаў БНР.

ЗАМІЖ ВЯНКА НА МАГІЛУ

Сьв. Пам. Ген. Францішка Кушаля наступныя Беларусы Манчэстару (Ангельшчына) зьлажылі на Выдавецкі Фонд „Беларуса": К. Мурашка — 10 шыл., М. Віценчык — 10 шыл., Э. Бюмен — 10 шыль., С. Рагель — 10 шыль., В. Гінько — 5 шыль., Х. Кажаневіч — 5 шыль., а. Янка Абабурка — 1 фунт; **усяго разам: 3 фунты 10 шылінгаў.**

ВЕСТКІ З КАНАДЫ

УЛАДЫКА МІКАЛАЙ У САДБУРЫ

Стараньнем Аддзелу ЗБК у Садбуры ў днях 14-га да 19-га верасьня Яго Праасьвяшчэнства Уладыка Мікалай наведаў беларускую калёнію ў Садбуры. 15-га верасьня ў летнім доме Сп-ва Курыловічаў Уладыка адправіў Сьв. Літургію. На Багаслужбе была прысутная даволі лічная грамада мясцовых Беларусаў. Варта таксама асабліва зазначыць, што сябры Аддзелу ЗБК пры гэтай нагодзе злажылі на талерку суму 100.00 дал. ахвяры на БАПЦ у Канадзе. А на сплату доўгу на будынку БРГЦ у Таронта злажылі ахвяраў: Сп-ва Марыя і Васіль Прыстаўка 100.00, Ліда і Янка Мятла 50.00, Боўшары 22.00 і Мікалай Прыстаўка 10.00 дал. Слава Вам Садбурцы! Надзеюся, што за Вашым прыкладам пойдуць і іншыя.

Пасьля Сьв. Літургіі адбылося высьвячэньне летняга дому Сп-ва Курыловічаў, дзе адбывалася гэта вельмі мілая імпрэза. Пасьля паважных мамэнтаў пачалася больш сяброўская і менш афіцыйная частка праграмы. Быў абед, экскурсыі на маторнай лодцы па возеры пад кіраўніцтвам маладога Віктара Курыловіча, іншыя ізноў трымаліся бліжэй „бару", а яшчэ крыху пазьней і некалькіх „на здароўе" пачаліся разьлягацца беларускія песьні. Суседняе племя Індыянаў, што жыве праз перашыек возера, ня пратэставала за нарушаны спакой Канадыйскай поўначы, а пагода не магла быць больш спрыяльная. На маю думку, гэта імпрэза была адной з найкарысьнейшых, як для мясцовага грамадзтва, так і для нашай агульнай справы. Дзякуем за добры пачын Сп-ву Курыловічам і ўсім сяброўкам і сябром за іхную падтрымку і зразуменьне справы. Ужо вечарэе і нам з Таронта пара вяртацца да хаты. Разьвітваемся з нашымі мілымі сябрамі й да наступнага разу, Садбурцы!

М. Ганько

ГАДАВЫ БАЛЬ ЗЬ ЛЯТАРЭЯЙ

Сёлетні гадавы баль Выдавецка-Мастацкага Клюбу „Пагоня" адбыўся 5-га кастрычніка ў залі Б.Р.-Г. Цэнтру ў Таронта, на якім былі разыграныя 5 выйгрышаў па 50 дал. кажны, плюс прэмія на 25 дал. за прадажу лятарэйных білетаў, якую атрымаў сп. В. Целеш. Камісія ў складзе сп-няў Л. Бакуновіч, Н. Чорнай і сп. Я. Ганька правяла розыгрыш. Сярод гэных шчасьлівых былі наступныя асобы: сп-ня Г. Харавец, Ю. Акула, Я. Пачкур, К. Стэйлі і Г. Гэмпнэр.

У перапынку ўправа Клюбу, супольна з гасьцямі з Эдмунд Буркэ Сосаеты (ведамае з антыкамуністычнае дзейнасьці) прысьвяціла пару цёплых прамоваў Клюбу „Пагоня" і пры гэтай нагодзе быў уручаны дарунак прызнаньня сп. К. Акулу — аўтару нядаўна выдадзенай аповесьці ў ангельскай мове „Туморў іс естэрдэй".

Аркестра „Мэлёдыя" пад кіраўніцтвам сп. Лісчонка добра спраўлялася із сваім заданьнем, гэтым разам прыдбаўшы некалькі новых родных мэлёдыяў. Госьці з далёкага Дэтройту, Лёндану, Гвэльфу й Стратворду, як і з блізкай Ашавы былі задаволеныя з балю й не шкадавалі, што прыехалі.

— іч.

АХВЯРА

Вельмі Паважаны Спадар Рэдактар!

Высылаю пры гэтым чэк на 10 дал. на Выдавецкі Фонд „Беларуса" замест вянка на магілу нашага Генэрала Сьвятой Памяці Франьцішка Кушаля.

Монтрэаль, 24 кастрычніка 1968

З пашанаю да Вас **Вітаўт Ромар**

СЬВЯТОЙ **ПАМЯЦІ**

4-га кастрычніка 1968 году ў Вініпэгу (Манітоба) адыйшоў на вечны супачынак

КАСТУСЬ НАВІЦКІ

Нябожчык, калі жыў яшчэ ў Таронта, быў неаднаразовым сябрам Управы Беларускага Нацыянальнага Аб'еднаньня ў Таронта ды сябрам Царкоўнага Камітэту парахвіі сьв. Еўфрасіньні Полацкай.
Гэтак-жа прымаў Ён дзейны ўдзел і ў грамадзкім жыцьці беларускай калёніі ў Вініпэгу.
З найглыбейшым спачуваньнем тым, што асталіся ў няўтульным жалі: сп-ні Лідзе Навіцкай, ейнаму ўнучку і зяцю, паведамляюць аб гэтым сябры і прыяцелі з Таронта.

У БНА І ПАРАХВІІ СЬВ. ЕЎФРАСІНЬНІ ПОЛАЦКАЙ

Летні сэзон 1968 г. у гэтай грамадзе быў адзначаны дзьвюма шматлюднымі і наагул вельмі ўдалымі маёўкамі на фарме гасьцінных сп-ва В. Кісялёў недалёка ад мястэчка Пэфэрлё.

У першых днях ліпеня — **„Купальле"** (паводля старога стылю!)

Граблі мы сена (каб ачысьціць, раней скошаную вялікую лапіну пад маёўку: месца на стаўляньне аўтаў, палатак, і вогнішча). Складалі сена ў капу. А так як сп. Кісель меў толькі двое грабель, дый то адны зялезныя, працавалі толькі па двух, а іншыя, чакаючы на чаргу, крытыкавалі. Із спраўных работнікаў, адразу прыпісваючы іх у „кулакі", жартавалі: „Кулак кругом спрытны". Звозілі зь лесу карчы на вогнішча, рвалі папараць, якой тут была процьма. Дзень быў ясны, сонца сьвяціла, і ніхто з нас і ня думаў сарваць „кветку шчасьця" — (зайздросныя сілы лесу, відаць, і цяпер сьцераглі яе), а мы тым часам агледзеліся, што ўва ўсіх нас пакалечаны рукі да крыві, за выняткам у сп. Кісяля, які толькі падсьмейваўся з нас, і нашых „далікатных рук".

А мужчыны нашы задумалі зрабіць на вячэру нешта адмысловае беларускае. Гэта вам не якая-небудзь курыца, ці індык, а 80-ці фунтовы парсюк на ражне. Пасьля доўгіх мук і цярпеньняў пры гэтай смажыніне, (не парасяці, а кухароў), на густатара ейнага смаку выбралі Жука, цудоўнага сабаку гаспадароў, і тады выявілася, што выбар быў вельмі няўдачны, бо Жук панюхаў смажаніну, пачуў пах дыму і адвярнуў нос. Затое калі паставілі яе на сталы гасьцём, хутка засталіся толькі косьці.

А побач вогнішча. Смольныя карчы пылаюць увысь, здаецца, неба падпаляць. Скакаць праз гэты агонь ніхто не асьмеліўся, але пяялі і танцавалі мы навакол яго пад музыку сп. Лісчонка далёка, далёка за поўнач.

І пра начлег нікому галава не балела, бо-ж, не гаворачы ўжо пра палаткі, якія некаторыя мелі, і абшырнае гаспадаравае гумно, навокал сядзібы сп-ва Кісялёў цяпер ужо амаль цэлы беларускі летні пасёлак разбудаваўся. Тут і сп-ва Пітушкі, тут і Бабуля Крываносіха, тут і гаспадаровыя кумы, а нашыя знаёмыя, сп-ва Мядзьведзь, а за хвілін 15 дарогі і другі падобны пасёлак сп-ва Р. Беразоўскіх ды сп-ва А. Высоцкіх і кампаніі.

Гуляньне мусіла быць вясёлым і галосным, бо адбілася аж гулкім рэхам у мясцовай канадыйскай газэце ў Пафэрлё. Карэспандэнтка гэтай газэты пасьля гутаркі із сп. Кісялём зьмясьціла даволі даўгую заметку, у якой пісала, што ў сыботу каля 200 Беларусаў, сабраўшыся на маёўку на фарме сп. Кіселя, традыцыйнымі сьпевамі і танцамі пры вогнішчы адзначалі старадаўнім сваім звычаем сьвята „Купальля".

Зажынкі. Ня дзіўна, што ў гэтую гасьцінную ваколіцу ў жніўні мы завіталі ізноў на маёўку „Зажынкі", памагаць сп. Кісялю жыта зажынаць. Хоць і заржавелыя сярпы (бо-ж і трымае ён іх пад бэлькай толькі із сэнтымэнту, бо прыпамінаюць яму родную вёску), жвава шуршаць пад імі жмені жытніх сьцяблін. Ад сьвежа зрэзанай саломы, здаецца, Беларусьсю запахла.

Ізноў адно два сярпы, ізноў дзьве нецярплівыя чэргі, кажны хоча хоць папробаваць ды пахваліцца, што калісь умеў. Разахвочаныя жанцы ўвесь загон хіба выжалі-б, сп-ня Рымша дык навет і паясьніцу перавеслам сабе перавязала, каб сьпіна не забалела, толькі падганяюць, кідаць клічуць, што а. Якаў вячэрню пачынае служыць.

Пры вячэры, праўда не на покуці, але на пачэсным месцы на пачатку даўгога раду сталоў красуецца не адзін сноп, а цэлая ляжка із снапоў, прыбраныя жывымі палявымі кветкамі.

Ізноў парасё на ражне, ізноў вогнішча, і танцы пры ім да позьняй ночы.

Пачатак школьнага году. Лета прайшло, і пачаўся йзноў час працы. Школьны год у беларускай сыботняй школе пачаўся адумысловым малебнам для школьнікаў. Шмат было на ім вучняў, нажаль, у школу вярнулася шмат менш. Асабліва старэйшая моладзь разам із сваімі бацькамі ўважае сябе занадта эдукаванымі, каб вучыцца беларускай мовы.

Дажынкі. У сыботу 12 лістапада пры нагодзе агульнаканадыйскага „Тсэнксгівінг Дэй" ладзілі мы „Дажынкі", але ў горадзе, у царкоўнай залі. І ў часе гэтага вечара, як і ў часе летніх маёвак гаспадарлівыя сябры Царкоўнага Камітэту і сяброўкі Жаночага Аб'еднаньня патрапілі спалучыць прыемнае з карысным, ды сабраць досыць значныя сродкі на пабудову і ўладжаньне кухні пры залі.

В. П.

ЕХАЦЬ У САВЕЦКІ САЮЗ НЕБЯСЬПЕЧНА

Як паведамляе ўкраінская газэта „Вільнэ Слово" з 26 кастрычніка, езьдзіць у вадведзіны ў Савецкі Саюз ня ёсьць бясьпечна. „7 чырвеня г. г. зь места Пармы, Огаё, выехала ў Украіну група 16 Украінцаў турыстых, сярод якіх быў Андрэй Літоўка з Кліўленду. Яго арыштавалі 20 верасьня ў Кіеве, як „ваеннага злачынцу". Абуранай групе турыстых, што пратэставала супраць арышту, прадстаўнікі ўлады заявілі, што бацька Літоўкі ў часе нямецкай акупацыі быў „старастам", а ён сам забіў больш як 300 людзей.

Андрэй Літоўка жыў у часе нямецкай акупацыі ў Крывым Розе. Напэўна ён ня меў на сваім сумленьні ніякіх забойстваў, як цьвердзіць КГБ, бо інакш ня ехаў-бы на Украіну. Ягоны арышт яшчэ раз сьветчыць пра тое, як асьцярожным трэба быць да гутарак, што ехаць на Украіну зусім бясьпечна".

СУРОДЗІЧЫ БЕЛАРУСЫ!

Дзесяць гадоў таму назад беларускае грамадзтва ў Канадзе супольнымі сіламі купіла вялікі будынак у Таронта, які служыць рэлігійна-грамадзкім мэтам і затым называецца Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтрам.

Цана гэтага будынку ў канадзкіх далярах даволі высокая, але каштоўнасьці ягонае для нас нічым ня можна вымераць, бо гэта ёсьць кусок нашае Бацькаўшчыны.

Да гэтага часу будынак сплачваўся рэгулярна паводля ўстаноўленых ратаў плюс 6 з палавінаю працэнтаў у год ад нясплачанай сумы.

Прыблізна за год часу ад сяньня канчаецца тэрмін сплаты гіпатэкі (даўгу) на доме ў суме 11.500 даляраў. Адміністрацыя дому мусіць недзе знайсьці гэтыя грошы, каб будынак быў канчаткова сплачаны й стаўся непадзельнай собскасьцяй беларускага грамадзтва.

Пазычыць грошы ў канадзкім банку ці іншай фінансавай фірме ня ёсьць карыснай разьвязкай дзеля высокіх працэнтаў, якія была-б змушаная сплачваць група Беларусаў Таронта.

Найлепшым выхадам з гэтае сытуацыі было-б здабыцца нам усім на яшчэ адзін высілак і злажыць гэтую суму.

Царква будзе, як і да гэтага часу, прыймаць ахвяры й выдаваць квіты важныя пры разьліку з Атавай як залучнік да гадавой справаздачы аб прыходным падатку.

Дзеля праводжаньня акцыі зборкі грошай створаны адмысловы Камітэт Сплаты Гіпатэкі ў складзе: Яго Праасьвяшчэнства Уладыкі Мікалая, сп. Г. Барановіча й сп. Б Кіркі.

Сабраныя грошы ня будуць трымацца ў банку, а адразу пойдуць на выплату дому.

Камітэт заклікае ўсіх Беларусаў разважыць усё вышэй сказанае й адразу падтрымаць распачатую важную справу. Грошы просім высылаць на адрыс:

Rt. Rev. M. Macukievich
129 Emerson Ave., Toronto 4, Ont.

Камітэт Сплаты Пазыкі

ДЭМАНСТРАЦЫЯ Й КОНТРАДЭМАНСТРАЦЫЯ

Падобна як і апошняй вясною — трацкісты, ветнікі, пісьнікі й усякія левыя групы зарганізавалі дэманстрацыі ў Таронта ў сыботу 26 кастрычніка (да іх трэба дадаць і амэрыканскіх дызэртыраў — доджэраў), як пратэст супраць вайны у Ветнаме, з дамаганьнем вываду амэрыканскіх войскаў адтуль і спыненьня бамбардаваньня Паўночнага Ветнаму. Дэманстранты вялі сябе нахабна й сярод іх было звыш 30-цёх арыштаваных. Характэрна, што ніводзін іхні плякат ані словам не ўспамінаў савецкай акупацыі Чэха-Славаччыны, як і народаў паняволеных Маскоўскай імпэрыяй.

Усім ведамая арганізацыя студэнтаў „Эдмунд Буркэ Сосаеты" зарганізавала эфэктыўную контрадэманстрацыю з удзелам Беларусаў ад 10-ай гадз. раніцы й сарвала шмат чаго з плянаў „пісьнікаў", што шырака насьвятляла ўся прэса, радыё й тэлевізыя. У некаторых мясцох адбыліся й сутычкі з бойкамі па віне левых „кудлацікаў", але паліцыя хутка наводзіла парадак.

А. — віч.

„Хай будуць душы усякія"

Бываючы на розных сходах і сходках, слухаючы прыватных размоваў і рэплік у дачыненьні да „Беларуса", чалавек ня можа не разважаць, якой павінна быць нашая газэта, што ў ёй мусіць быць, чаго ня можа быць, на што ў ёй ёсьць, а на што няма месца. Якой яна павінна быць, каб магчы выконваць сваё заданьне — служыць вызвольнай беларускай справе.

Вызвольны рух — гэта змаганьне. Газэта ёсьць яго аружжам. Такую-ж ролю адыгрывае й мастацкая літаратура, калі яна служыць гэтай-жа ідэі. Газэта — прэса змагаецца з ворагам не зялезам і агнём, а словамі й ідэямі, не фізычна, а маральна. Каб быць добрым аружжам, прэса мусіць быць:

1. Узгадаваўчай — узмацняць нашую маральную сілу, узмацняць нашую сілу адпору, аб якой гаварыў галоўны дакладчык на 8-ай Сустрэчы Б. П. А., супраць напіраючай сілы ворага.

2. Яна мусіць вырабляць добрую апінію аб нас у чужых і ворагаў. Прымусіць іншых „. . . у пашане мець сябе . . ." (нас).

3. Яна мусіць дакумэнтаваць высілкі, намаганьні, дасягненьні й няўдачы нашага пакаленьня, каб гэтым тварыць ступеньку, па якой нашчадкі змогуць падымацца да дасягненьня мэтаў цэлых пакаленьняў.

4. Яна мусіць, безумоўна, падаваць праўдзівыя, як мага аб'ектыўныя, факты й інфармацыі.

Такой павінна быць нашая прэса. Аднак, каб яна магла так узьдзейваць на сваіх і чужых, яна мусіць чытацца, мусіць быць на высокім фаховым, культурным і ідэйным узроўні. А так як газэта ёсьць такой, якімі ёсьць людзі, што яе пішуць, дык просты высноў, няхай яе пішуць людзі высокакваліфікаваныя, культурныя, ідэйныя, ды да таго, каб хоць частка зь іх была й мастакамі. А што, калі такіх людзей у нас мала, ды й на тых узложана яшчэ шмат іншых справаў? Тады замест ідэальнага трэба прыняць рэальнае: усе карэспандэнты „Беларуса" ня могуць быць высокакваліфікаванымі. На пацеху, некаторыя ўважаюць, што людзям звычайна не хапае ня гэтак здольнасьцяў, як мэты — моцнае матывацыі, моцнага хаценьня дасягнуць нешта. Значыць хаценьнем, актыўным хаценьнем — працай, можна шмат чаго дабіцца. Калі-ж так, можам перайсьці да парадку дня й разгледзіць некаторыя рэплікі ў дачыненьні да „Беларуса".

Некаторыя гавораць, што ў газэце за шмат літаратуры й аб літаратуры. Адныя хацелі-б чытаць аб вайсковасьці, другія аб тэхніцы, трэ-

АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД БАПЦ У АНГЕЛЬШЧЫНЕ

У сыботу 12 кастрычніка 1968 г. ў памешканьні Беларускага Грамадзкага Дому ў Брадфардзе адбыўся 3-ці Агульны Зьезд Праваслаўных Беларусаў, што належаць да Беларускае Аўтакефальнае Царквы на Чужыне.

Зьезд распачаўся а 6-ай гадз. вечарам малітваю „Ойча наш", пасьля чаго старшыня ўступаючай Управы Рады БАПЦ сп. Хведар Кажаневіч прывітаў прысутных, жадаючы добрых посьпехаў у правядзеньні Зьезду, ды заклікаў іх да паважнае працы на карысьць БАПЦарквы.

У Прэзыдыюм Зьезду былі выбраныя: сп. Янка Міхалюк — старшыня, сп. Бэнэдыкт Кляйноў — сакратар. Па прачытаньні прывітаньняў Зьезду ад: Яго Высокапраасьвяшчэнства Уладыкі Васіля, Яго Высокапраасьвяшчэнства Уладыкі Мікалая з Канады й Яго Высокапраасьвяшчэнства Уладыкі Андрэя з Клíўленду, Настаяцеля БАПЦ у Бэльгіі а. прат. д-ра Аўгена Смаршка, Настаяцеля УАПЦ у Брадфардзе, а. Міхаіла Хутырнага ды іншых прыходаў БАПЦ і беларускіх арганізацыяў, Зьезд прыступіў да працы згодна парадку дня.

Тады быў прачытаны пратакол папярэдняга Зьезду, які быў прыняты апрача дробнай зацемкі, што слова „камітэт" павінна быць заменена словам „управа". Пратакол з гэтай папраўкай быў прыняты аднагалосна.

Справаздачу зь дзейнасьці Управы Рады БАПЦ зрабіў уступаючы старшыня сп. Х. Кажаневіч. Дакладнейшыя высьненьні ў справе гэтае дзейнасьці даў уступаючы сакратар сп. Янка Калбаса. Прысутныя пераканаліся, што была выкананая на працягу трохгадовае кадэнцыі Управы Рады БАПЦ вялікая праца.

З прачытаных справаздачаў Парахвіяльных Управаў было відаць, што супрацоўніцтва між парахвіянамі й Настаяцелем БАПЦ а. Янкам Абабуркам было вельмі цесным і ўзмоцніла царкоўнае жыцьцё як у парахвіях, гэтак і ў краіне наагул.

Пасьля абшырных і карысных дыскусіяў над справаздачамі на прапанову старшыні Прэзыдыюму Зьезду сп. Янкі Міхалюка было дадзенае ўступаючай Управе Рады БАПЦ абсалюторыюм з падзякаю пад бурныя воплескі.

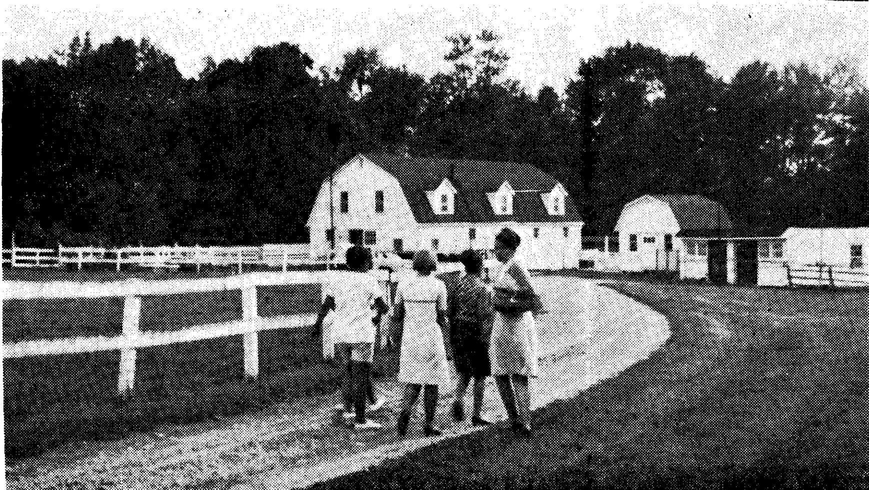
Абмяркоўваючы плян на будучыню, было запрапанавана прытрымлівацца між іншага наступнага: 1. Агульныя Зьезды Вернікаў БАПЦ праводзіць што два гады; 2. праводзіць збор грошай на Фонд БАПЦ; 3. зьвярнуць большую ўвагу на ўзгадаваньне беларускае моладзі ў праваслаўным і нацыянальным духу; 4. трымаць цесны кантакт із Сынодам Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы на Чужыне.

Новая Управа Рады БАПЦ у Вялікай Брытаніі: Адкрытым галасаваньнем Зьезд выбраў Управу Рады БАПЦ у наступным складзе: сп. Бэнэдыкт Кляйноў — старшыня Управы Рады, сп. Янка Калбаса — сакратар, сп. Хведар Лемяшонак — скарбнік.

Пастаноўлена, што ў склад сяброў Рады ўвойдуць па адным прадстаўніку ад кажнае Парахвіяльнае Управы. Прозьвішчы гэтых прадстаўнікоў павінны быць прысланыя ў Управу Рады БАПЦ пасьля перавыбараў Парахвіяльных Управаў.

Настаяцель БАПЦ у Вялікай Брытаніі: Настаяцелем Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Вялікай Брытаніі ёсьць а. Янка Абабурка, які пражывае ў Манчэстары.

НАШ „ПОЛАЦАК"

Адзін з куткоў „Полацку"

У пачатку мінулага году сябры беларускага актыву ў Кліўленьдзе пачалі былі стараньні, каб набыць адпаведны аб'ект дзеля Беларускага Грамадзкага Цэнтру ў Кліўленьдзе. Пасьля даўгіх шуканьняў удалося знайсьці адпаведны зямельны аб'ект із 14-ёх акраў зямлі, зь вельмі добрым домам ды іншымі будынкамі за 80 тысячаў даляраў на прадмесьці Кліўленду—Стронгсвіл. Дзеля таго, што гэтае месца будзе служыць для грамадзкіх і культурных патрэбаў беларускае калёніі ў Кліўленьдзе, паўстала думка, каб дакупіць яшчэ суседнюю фарму з 8-ёх акраў зямлі, домам ды невялікім возерам за 30 тысячаў даляраў.

Гэткім парадкам, абодвы аб'екты каштуюць 110 тысячаў даляраў. Купля даволі рызыкоўная, але ейныя інтэнцыі шляхотныя. Ніхто ня будзе мець асабістае матарыяльнае карысьці, затое скарыстае беларуская калёнія ў Кліўленьдзе, а перадусім ейнае маладое пакаленьне, а так-жа будзе вялікі гонар і для ўсяе беларускае эміграцыі.

Тут можна будзе заснаваць невялікае беларускае селішча, бо адведзеныя дзялянкі пад будову дамоў. Ужо знайшлося колькі сяброў карпарацыі „Полацак", што жадаюць набыць сабе дзялянкі. Таксама плянуецца пабудаваць спартовыя пляцы, басэйны для купаньня, танцавальную залю ды іншыя ўладжаньні, патрэбныя для разьвіцьця нашае калёніі.

На агульным сходзе сяброў карпарацыі было выбранае ейнае кіраўніцтва ў наступным складзе: С. Карніловіч — кіраўнік, інж. К. Калоша — сакратар-скарбнік, Лёля Міхальчык, А. Міраеўскі й А. Стрэчань — сябры кіраўніцтва.

Бальшынёю галасоў было пастаноўлена, каб поўны назоў гэтага грамадзкага цэнтру быў наступны: Беларуска-Амэрыканскі Грамадзкі Цэнтар „Полацак". Зразумела, зойме шмат часу ды будзе трэба шмат грошай і працы, каб зрэалізаваць усё запланаванае ў „Полацку". Але ўсё адразу ня робіцца. Шлях да мэты будзе цярністы, але, спадзяючыся на патрыятызм ды зразуменьне беларускае калёніі ў Кліўленьдзе й на актыўнае падтрыманьне ўсяе нашае эміграцыі, „Полацак" будзе разьвівацца. Праўда, цяпер ёсьць вялізарныя цяжкасьці. Але як пабудаваны ў 1960 годзе будынак БАПЦарквы ў Кліўленьдзе ўжо блізкі поўнае сплаты й хутка станецца поўнай уласьнасьцяй прыхаджанаў, гэтак і „Полацак" з часам будзе выплачаны й станецца вялікім здабыткам Беларусаў Кліўленду й усяе нашае эміграцыі.

Каб быць будаўніком „Полацку", трэба набыць найменш адну шэру ў вышыні 100 даляраў. А затым мы ветліва зьвяртаемся да нашых суродзічаў у ЗША й Канадзе, каб сталіся сябрамі-будаўнікамі „Полацку". Ад некаторых мы ўжо грошы атрымалі. Грошы можна высылаць на скарбніка карпарацыі „Полацак" паводля наступнага адрысу:

Mr. K. Kalosha
11022 Webster Road
Strongsville, Ohio 44136.

С. К.

ЖЫХАРСТВА СЬВЕТУ Й АМЭРЫКАНСКАЯ СЯМ'Я

Паводля „Дэмаграфічнага Гадавіка" ЮНЭСКА, у сярэдзіне 1967 году на сьвеце было блізу тры з палавінаю міліярды людзей. Пры сучасным тэмпе натуральнага прыросту — 1,9 працэнта штогоду — на працягу наступных 38 гадоў жыхарства сьвету падвоіцца: у 2006 годзе нашага брата на зямлі будзе блізу сем міліярдаў.

Усіх людзей на сьвеце тры з палавінаю міліярды чалавек. Палавіна зь іх жыве ў матар'яльнай бядзе й нястачах.

У Задзіночаных Штатах Амэрыкі, дзе налічваецца больш за дзьвесьце міліёнаў чалавек, шмат гавораць цяпер пра гэтак званы „выбух жыхарства", інакш кажучы, пра бескантрольны рост колькасьці людзей у сьвеце й непрапарцыянальна малы рост іхнае матар'яльнае забясьпечанасьці. Дыспрапорцыя гэтая, кажуць, тоіць у сабе пагрозу сацыяльна-рэвалюцыйных закалотаў, а гэтым самым паважную небясьпеку для міру ў сьвеце.

Пытаньне гэтае цяпер яшчэ больш завайстрылася ў выніку асуджэньня Каталіцкай царквой сяродкаў супраць цяжарнасьці, пры дапамозе якіх у некаторых сем'ях кантралюецца або спыняецца прырост сям'і.

У сувязі з усім гэтым нядаўна ўсплыла наўзьверх актуальная справа разуменьня між Амэрыканцаў ды іншых народаў праблемы вялічыні сям'і. Разуменьне гэтае, як ведама, мяняецца з часам у залежнасьці ад фактараў культурных, сацыяльных, эканамічных. Між іншага вялічыня сям'і залежыць галоўна ад матар'яльнага дабрабыту. Тэорыя гэтая не адмерла й дасюль. У „Большой Советской Энциклопедии", прыкладам, у томе 36-ым выданьня 1955 году пад словам „Рождаемость" кажацца наступнае:

„Агульнае зьніжэньне нараджальнасьці ў капіталістычных краёх — вынік перш-наперш усяго зьніжэньня ўзроўню нараджальнасьці ў працоўных ... У супрацьлежнасьць да тэндэнцыі зьніжэньня нараджальнасьці ў капіталістычным сьвеце, у Савецкім Саюзе высокі ўзровень нараджальнасьці". Цяпер савецкая сацыялёгія ад гэтае тэорыі адмаўляецца. А гэта затым, што апошнімі гадамі ў Савецкім Саюзе крута скараціўся натуральны прырост: тымчасам як у Амэрыцы ў 1957 годзе ён станавіў 1,4 працэнта, дык у Савецкім Саюзе ён зьнізіўся да 9,8 працэнта. Заходнія, а ў тым ліку й амэрыканскія сацыялёгі, ніколі не ўзаляжнялі натуральнага прыросту жыхарства вылучна ад матар'яльнага дабрабыту, хоць уважалі яго заўсёды за вельмі важны фактар.

Як-жа сяньня, у вабліччы дыскусіяў і спрэчак пра „выбух жыхарства", пагрозу голаду ў сьвеце й сацыяльна-палітычных закалотаў ды супярэчак вакол забароны Каталіцкай царквой сяродкаў супраць цяжарнасьці (у Амэрыцы больш за 40 міліёнаў каталікоў) Амэрыканцы глядзяць на праблему колькасьці дзяцей у сям'і?

Вось-жа нядаўна Інстытут грамадзкае думкі Гэлапа із сваймі афіліяванымі аддзеламі ў іншых краёх паспрабаваў даць адказ на гэтае пытаньне, правёўшы анкету-апытаньне ў дзесяцёх краёх: ЗША, Галяндыі, Вялікабрытаніі, Нарвэгіі, Уругваі, Грэцыі, Фінляндыі, Швэцыі, Швайцарыі, Аўстрыі. Пытаньне анкеты гучэла гэтак: „Які на вашую думку ідэяльны лік дзяцей для сям'і?" За тое, каб было чатыры або больш дзяцей, у Амэрыцы выказалася найбольш — 41 працэнт апытаных. Наступная йдзе Галяндыя — 24 працэнты. А ў іншых краёх працэнт яшчэ меншы: у Грэцыі — 19, у Швайцарыі — 11, а ў Аўстрыі найменш — адно 7 працэнтаў сем'яў хацелі-б мець чатырох або больш дзяцей. 41 працэнт у Амэрыцы супраць 1966 году становіць падвышэньне на шэсьць працэнтаў.

На нядаўна праведзенай гадавой канфэрэнцыі арганізацыі, што завецца „За плянаваньне бацькоўства й жыхарства сьвету", было сьцьверджана, што прырост жыхарства Амэрыкі спрычыняецца галоўна семʼямі, што адзначаюцца добрай асьветай ды жывуць у вадпаведным матар'яльным забясьпечаньні. **Я. З.**

МАНІФЭСТАЦЫЯ СЛАВАКАЎ У НЬЮ ЁРКУ

27 кастрычніка сёлета ў Імпэрыял Болрум гатэлю „Амэрыкана" ў Нью Ёрку мела месца маніфэстацыя і ўрачысты банкет, зладжаны Славацкай Лігай Амэрыкі. Побач із сьвецкімі й духоўнымі славацкімі дзеячамі, у імпрэзе прынялі ўдзел і прадстаўнікі іншых нацыянальнасьцяў, між імі й ад Беларусаў, а таксама такія выдатныя асабістасьці, як сп. Г. У. Бол, былы амбасадар ЗША пры Задзіночаных Нацыях, сп. Эдвард С. Ніксан, малодшы брат рэспубліканскага кандыдата на Прэзыдэнта ЗША Рычарда Ніксана, і іншыя.

Мэтаю маніфэстацыі было прадэманстраваньне перад вольным сьветам непахіснага дамаганьня Славакаў вольнай і незалежнай Славаччыны ў сувязі з 50-мі ўгодкамі падпісаньня ў Пітсбургу ўмовы між Т. Масарыкам ад Чэхаў і ген. Стэфанікам ад Славакаў пра ўтварэньне Чэха-Славацкай рэспублікі ў 1918 г.

Як ведама, умова гэная гэтак і засталася мёртвай літарай: Чэхі захапілі сабе ўсю ўладу і праз 50 год, з малым перапынкам у часе мінулае вайны, Славакі ня мелі тых правоў, што Чэхі. Гіроніяй лёсу толькі пад уладай лібэральнага камуністага А. Дубчэка Славакі атрымалі поўную аўтаномію і поўную роўнасьць у фэдэрацыі з Чэхамі.

Якраз у гэны самы час, калі адбывалася гэтая маніфэстацыя ў Нью Ёрку, у Празе Чэскай завяршаліся фармальнасьці, зьвязаныя зь пераходам Чэха-Славацкай рэспублікі ў фэдэрацыю дзьвюх роўных дзяржаваў. Толькі-ж мала Славакам радасьці з гэтае перамены: пазбавіліся яны гэгэмоніі Чэхаў, але-ж хто збавіць іх ад няпрошаных гасьцей — маскоўскіх камуністых, што снуюць там ужо свае пляны?

Д.

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

Чытайце, выпісвайце,
пашырайце часапіс Беларусаў
у Вольным Сьвеце
„БЕЛАРУС"

йція аб нечым вясёлым і сьмешным. З голасам чытача-спажыўца лічыцца трэба. Толькі, калі ласка, да мастацкай літаратуры з пашанай! Што варты народ бязь літаратуры?! Суседзі пазнаюць і расцэньваюць нас паводля нашае літаратуры. Адраджэньне нашага народу адбывалася поруч і дзякуючы адраджэньню нашай літаратуры. Літаратура корміць і гадуе народ. I „... пакуль паэты будуць пець, ня быць краіне безіменнай, зямлі бацькоў не анямець." Дык і зусім слушна „Беларус" прысьвячае належнае месца роднай літаратуры.

Прыйшоў „Беларус". Пасьля працы, гатовая да адпачынку й спажываньня духовае стравы, села чытаць „Беларуса" ад першага да апошняга яго радка. За колькі часу ў віры штодзённага жыцьця ня толькі зьмест, але й існаваньне газэты зьйшло з гарызонту сьвядомасьці. Ішла вуліцай, на тратуары перада мной ляжаў разнаколерны лісток клёну. Прыліў цяпла й тугі заліў душу, гэная „вечная любоў". Падняла лісток ... нешта прыпамінаецца ... „У векавечнай бацькаўшчыне клёны..." Чыё гэта? ... Скуль? ... У „Беларусе"? ... „Даляглядзы" ... Караткевіча? ... Пасьля праверыла, пераканалася й падумала: вось што западае ў душу, што саграе й узмацняе маральны хрыбет, тую, кажучы славамі Ул. Караткевіча, „вечну юлюбоў", тое палкае хаценьне дабра для Бацькаўшчыны.

Іншыя гавораць: Мяне найбольш цікавяць весткі, што дзеецца ў розных беларускіх асяродках. Гэта бадай усіх нас цікавіць. А калі так, дык варта зьвярнуць увагу, як іх падаваць, каб яны былі найболей карыснымі. Аб тым, што дзеецца ў розных беларускіх асяродках, падаецца ў газэце ў форме справаздачаў і так званае „хронікі", якая можа, а некаторыя думаюць, што пажадана, каб гучэла прыблізна так: Там і там, тады й тады адбылося (скажам) сьвяткаваньне 125-тых угодкаў ад нараджэньня Ф. Багушэвіча. Той і той прачытаў даклад, жанчыны зрабілі смачны абед, а на заканчэньне ўсе засьпявалі нацыянальны гімн. З такой справаздачы чытач даведаецца нямала, але й нямнога. Некаторыя ўважажаюць, што так павінна пісацца „хроніка", бо ў „Беларусе" месца на думкі няма́ш. Не палохайцеся! Месца на думкі ёсьць, толькі не на ўсякія, бо „думкі думкам няроўныя". Праўда! Але ўсёж-такі нешта з гэтай хронікай не ў парадку. Усё-ж чытачу хацелася-б ведаць трошачкі болей пра дадзены асяродак, ды пра тое, што гаварыў дакладчык, хоць самыя галоўныя думкі, ды канец канцоў нешта пра гэнага Багушэвіча, бо ці забылася на той час, ці мо' зусім не давялося чуць, хто ён такі быў ... Хадзілася-ж у польскую, ці якую там школу, а пра яго там не ўспаміналі ...

Чытала ў газэце, што Яго Эксцэленцыя Біскуп Часлаў Сіповіч наведваў Аўстралію. Былі прыняцьці ... цікава, што гаварыў Яго Эксцэленцыя, што гаварылі людзі. Яны так далёка ад нас, чым яны там цяпер жывуць ...? Даведалася, што ў лёнданскім беларускім музэі перахоўваецца грудка беларускай зямлі й што гэтая вестка выклікала авацыі ў прысутных. Гэта ўжо шматшто гаворыць.

У 126-тым нумары „Беларуса" ёсьць справаздача „Ад нашага спэцыяльнага карэспандэнта" аб „Беларускім нацыянальным дні на Экспа — 67". Яшчэ летась чытаючы гэтую справаздачу, думала, што яна напісана надзвычай добра — інфармуюча, цікава, жыва, бо ... з думкай і сэрцам, бо факты былі ня толькі пададзеныя, але й насьветленыя іншымі фактамі з закулісаў савецкай палітыкі. Як добра, што „Наш спэцыяльны карэспандэнт" не ўважаў, што ў „Беларусе" няма месца на думкі й не пашкадаваў іх даць нам, за што яму чытач ёсьць удзячны.

Скажаце, што гэтая падзея была важнейшай за ўгодкі Багушэвіча. — Залежыць зь якога пункту гледжаньня будзем глядзець. Скажаце, аўтар справаздачы, па ўсім відаць, ёсьць высокакваліфікаваным карэспандэнтам, таму яму можна даць слова для думак. — Згода, але нам ходзіць пра прынцып, ды мы мусілі пагадзіцца з рэальным фактам, што ўсе карэспандэнты „Беларуса" аніяк ня могуць быць высокакваліфікаванымі. Што-ж рабіць, чаго трымацца?

Кажуць, цяжка пісаць справаздачу, бо як пахваліш аднаго, дык сьцеражыся, каб гэтым самым другога не панізіць. Выглядае, што нікога ня трэба ані хваліць, ані ганіць. Але як тут не пахваліць, скажам, дакладчыка, калі даклад быў так цікавы, зьмястоўны й прыгожа паданы?! Заміж траціць месца, якога вечна ў газеце не хапае, на хваленьне, ляпей даць калі ўжо не кароткую сынтэзу дакладу, дык хаця некалькі з тых цэнных думак і фактаў, дзякуючы якім даклад быў цікавы. З гэтага чытач сам зар'ентуецца, што даклад быў добры, ды падарозе сам зь яго скарыстае, ды ніхто ня будзе мець прычыны абражацца, што яго таксама не пахвалілі.

Ёсьць група чытачоў, пра якіх прынамся некаторыя з нас, забываюць. Гэта моладзь. Тая моладзь, што мела шчасьце авалодаць беларускай граматай.

— Ты чула, што Галіна дастала першае месца ў пінгпонгу?

— Так, я чытала ў „Беларусе" — адказвае 14-цігодняя дзяўчынка.

— Што ты болей чытаеш?

— „Весткі з Канады" ... калі пра моладзь пішуць ...

Раз я няўважна зрабіла памылку. Адну танцавальную групу моладзі быццам пахваліла, а тым самым выйшла, што другую панізіла. Тая самая гісторыя, што з дакладчыкамі! I што вы думаеце, непатрэбна зрабіла прыкрасьць маладзенькім чытачом. Гэтыя самыя маладыя чытачы заўважылі: апошнімі часамі ў „Беларусе" няма здымак. Яны пакрысе ёсьць, але для іх замала. Ды да справаздачы з 8-ае Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі далучыць некалькі здымкаў было-б вельмі пажадана.

Наапошку: першым справам першае месца, а другім другое. Калі-б у нас была газэта, калі ня штодзённая, дык хаця тыднёвая, (а ня месячная, як яна ёсьць), тады-б было месца на ўсялякія тэмы: аб тэхніцы, аб спорце, ды навет і на сьмяхоткі й раготкі. Але яна ёсьць, і грамадзтва ведае чаму, толькі месячнай, дык асабліва ў юбілейным годзе Беларускай Народнай Рэспублікі першае месца мелі, як і павінна быць, тэмы зьвязаныя з 50-ці годзьдзем БНР.

У прынцыпе трэба лічыцца з фактам, што людзі й іх зацікаўленьні ёсьць розныя й, калі хто хоча пісаць аб тэхніцы, ці гумарэскі, дык „Беларус" на гэтым ня страціць.

Як Ніл Гілевіч кажа:

„Хай будуць душы розныя ...
... Стандартам іх ня руш!
Хай будуць душы ўсякія —
Апроч нялюдзкіх душ."

Гэта хіба датычыцца й да спосабаў пісаньня „хронікі"?

Р. Жук-Грышкевіч

Кніжка, што прыносіць радасьць

Перад намі новы зборнік паэзіі беларускага паэты ў Польшчы Алеся Барскага „Жнівень слоў", які, хоць і датаваны 1967 годам, выйшаў з друку адно ў верасьні сёлета. Зборнік „Жнівень слоў" ужо другі з парадку пасьля выхаду ў 1958 годзе першага зборніка гэтага паэты „Белавескія матывы". У ім Алесь Барскі, ужо не пачынаючы, а зусім дасьпелы й дазнаны паэта, патрапіў даволі выявіць свае немалыя творчыя дасягненьні.

Алесь Барскі, запраўднае прозьвішча якога Аляксандар Баршчэўскі, нарадзіўся ў 1930 годзе ў сялянскай сям'і ў вёсцы Бандары Беластоцкага павету. Па сканчэньні Лодзінскага ўнівэрсытэту, ён працуе выкладчыкам гісторыі беларускае літаратуры на Варшаўскім унівэрсытэце. Гэтая ягоная прафэсійная дзейнасьць у галіне літаратуры, відаць выдатна дапамагла яму здабыць высокую літаратурную культуру, што й кідаецца перш-наперш у вочы пры чытаньні ягоных вершаў.

Другое, што прыемна ўражвае ў вершах Алеся Барскага й асабліва ў новым ягоным зборніку — гэта тое, што, як прынята казаць, Алесь Барскі мае свой собскі арыгінальны й адрозны ад іншых паэтычны почырк: свой собскі стыль, сваю паэтычную мову й сваю собскую манеру пісаньня. Да якога-б толькі сучаснага беларускага паэты ня прыраўнаваць вершаў Барскага, знойдзем у іх штосьці толькі ягонае й непаўторнае. Паводля характару свае творчасьці Барскі паэта-лірык. Аднак у вершах ягоных гарманічна й сугучна суіснуюць элемэнты эмацыянальныя й інтэлектуальныя, чулае ўспрыйманьне й філязафічны роздум над зьявамі й праблемамі, пра якія піша.

І трэйцяе, хіба найважнейшае, — тое, што Алесь Барскі не рамесьнік у паэзіі й ня прыхільнік штучнага пазаваньня, а паэта запраўдны, усім сэрцам і душою. У адным із сваіх вершаў ён кажа:

. . . бо песьня ня ў крыках,
бо песьня ня ў звоне,
ня ў словах вялікіх,
што глушаць прасторы
і скоўваюць шыры.
Яна ў словах ціхіх,
яна ў словах шчырых.

Радкі гэтыя — найлепшая аўтахарактарыстыка паэты. У іншым сваім вершы ён называе тры галоўныя элемэнты паэзіі: „адзін — плод сэрца і душы, другі — чар роднае зямлі, і трэйці — дар Пэтраркі". Пад „дарам Пэтраркі" аўтар, хіба, разумее эўрапейскую літаратурную спадчыну й духовую культуру, без чаго немагчымае паэтычнае майстроўства.

Алесь Барскі піша пераважна рэгулярным традыцыйным вершам, але ня чураецца й белых вершаў ды вэрлібраў, часта шукае наватарства ў сьмелых і арыгінальных вобразах і асацыяцыях, уважаючы, што ўсякі верш мае права на йснаваньне, бо ны „чар роднае зямлі", перажытыя паэтам і абагрэты ягоным „сэрцам і душою". Пра гэта ў шмат якіх вершах кажа паэта беспасярэдня й дэкляратыўна, вызначаючы заданьне й ролю паэзіі як для сябе асабіста, гэтак і ў жыцьці свайго народу.

Верш — згартаньне характва
ў пракосы,
хвалі траў пахучых і зялёных,
расплятаньне, заплятаньне косаў,
Бацькаўшчыне верш паклонам. —

кажа ён. Згаданы паэтам „чар роднае зямлі", як адзін з элемэнтаў паэзіі, знаходзіць Барскі ў беларускай вёсцы, у пышнай прыродзе беларускай зямлі, у Белавескай пушчы, дзе, як ён кажа, „кожны клён тут абіты хмелем паэзіі". У іншым вершы пра Белавежу, як крыніцу паэтычнага натхненьня, скажа паэта гэтак:

Белавежа!
Ты мой акіян,
апускаю пяро, як вясло,
з гарадоў да цябе плыву я,
каб сабраць ураджай —
жнівень слоў.

Гэтая арганічная зьвязанасьць душы й сэрца паэты зь беларускай вёскай, прыродай і Белавежай у шмат якіх вершах выклікае кантраставае супрацьстаўленьне „паэтычнае" вёскі „празаічнаму" гораду. „Зямля, расьпяў зялёныя даліны і звузь да кроплі гарадзкія вытны" — усклікае паэта, а ў іншым сваім вершы дакараючы сябе самога за тое, што „адной нагой шліфуе . . . паркеты другой стаіць пад сукнямі бярозін". паэта прызнаецца, што „каб мог жыцьцё пачаць адновa пачаў-бы ад касы і плуга, зямлі астаўся-б шчырым другам".

У паэтавым разуменьні паэзія — ня зонкавае адлюстраваньне навакольнага сьвету, а выяўленьне ў мастацкай форме глыбінных нутраных працэсаў жыцьця, ягоных супярэчнасьцяў і неразгаданых таймніцаў. Паэзія — гэта, як ён кажа, „бура і ціша, распуста і цнота, віза лёту", або, як фармулюе ён гэтую думку ў іншым вершы, „паэзія — сьвет зьдзіўленьня, лёт зь цёмнага сьвету у ясны, зь яснага зноў у цёмны". Кажучы звычайнымі словамі, паэзія ў ўяўленьні Алеся Барскага, гэта само жыцьцё з усімі ягонымі радасьцямі й трывогамі, болей таго — гэта ўсё тое лепшае і ўзвышанае, што робіць гэтае жыцьцё зьмястоўным і паўнавартасным.

Які-ж я паэт,
як дзяржавай ня прокляты,
які-ж я паэт,
як мэдаль мне павесілі?! —

гэтак разумее Алесь Барскі ролю паэты й паэзіі, як поўнасьцяй непадлеглай і бунтарнай ды пастаўленай на службу бацькаўшчыне й народу. У гэным-жа вершы ён і канкрэтызуе гэтую службу, заяўляючы: „Які-ж я паэт у зацішшы бяз бою, калі нехта хоча Айчыну раскрасьці?" І тут прыходзім да яшчэ аднаго ідэйнага матыву творчасьці Алеся Барскага — да беларускага патрыятызму й змаганьня за нацыянальныя скарбы народу. Не патрабуючы ніякіх камэнтароў ягоныя простыя, але як-жа да болю шчырыя словы, што „калі рубаюць маю мову, у корань, дык выю з гора". У іншым вершы паэта зварачаецца да свае маці з гэткай-жа шчырай просьбай:

І памаліся за роднае слова —
над словам павісла чорная зграя —
каб жыло,
каб расло,
каб квітнела аднова
песенным ураджаем.

Нельга закончыць гэтага агляду новага зборніка Алеся Барскага „Жнівень слоў", не адзначыўшы яшчэ аднае важнае ягонае рысы: высокае патрабавальнасьці паэты да самога сябе. У ягоных вершах няма нічога лішняга, няма безьзьмястоўнага нагрувашчаньня словаў, кажны вобраз, мэтафара, нат кажнае слова выконваюць у ягоным вершы адпаведную аўтаравай задуме мастацкую службу.

А ўсё-ж хочацца пажадаць паэту яшчэ больш творчае фантазіі й шырэйшае маштабнасьці ў галіне тэматыкі. Таксама не пашкодзіла-б паэту пашыраць свой паэтычны слоўнік з арсэналу нявычэрпнага багацьця народнае мовы ды ў большай ступені творча выкарыстоўваць матывы й вобразы народнае паэзіі.

Але Барскі — паэта буйнога калібру й няштодзённага таленту. Пры цяперашніх сваіх мастацкіх дасягненьнях ён мае ўсе дадзеныя падняцца на вышэйшую йшчэ ступень творчага майстроўства.

Ст. Станкевіч

ЗАЛАТЫ ЮБІЛЕЙ СП-ВА ЧАРНЭЦКІХ

Беларуская калёнія ў Чыкага мела рэдкую нагоду ў нядзелю 20 кастрычніка прыняць удзел у сьвяткаваньні Залатога Юбілею сужэнства Спадарства Аляксандры й Янкі Чарнэцкіх.

Урачыстасьць пачалася Сьвятой Літургіяй на інтэнцыю Юбіляраў у Царкве Хрыста Збавіцеля. Айцец Янка Тарасэвіч сказаў прыгожую казань, падчыркнуўшы заслугі Юбіляраў на грамадзка-рэлігійнай ніве, а таксама зьвярнуў увагу й на тое, што з гэтага сужэнства выйшлі дзеці сьведамыя й актыўныя нацыянальна. У канцы Багаслужбы а. Янка Тарасэвіч перадаў ад Сьвятога Айца цэртыфікат з багаславенствам для Юбіляраў.

Папаўдні ў рэстаране Літл Віліджадбыўся ўрачысты банкет у гонар Юбіляраў, зладжаны іхнімі дочкамі й зяцямі. На банкет зышлося каля сотні чалавек. Кіраўніком былмочні быў а. Уладзімер Тарасэвіч.

У часе банкету было сказана шмат прамоваў. Наўперад радня Юбіляраў расказала ў каротких біяграфічных скочах пра іхнае жыцьцё-быцьцё, ахвярбоўваючы іх розныя гумарыстычнымі эпізодамі. На ўвагу заслугоўвалі апавяданьні іхных зяцёў д-ра Пётры Гайдзеля й Міхася Махнача пра тое, як яны знаёміліся зь іхнымі дочкамі, ды з гумарам прыпомнілі пра свае жаніцкія прыгоды.

Іншыя прамовы былі больш афіцыйныя, у якіх успаміналася пра дзейнасьць сп. Янкі Чарнэцкага ў беларускім нацыянальным руху пад Польшчай ды пра ягоны перасьлед польскай уладай. Прысутныя даведаліся, што траха да самае апошняе вайны сп. Янка Чарнэцкі быў кіраўніком гуртка Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Прамовы былі пераплятаныя пяяньнем беларускіх народных і клясычных песьняў, выканаўцамі якіх былі ўсе прысутныя, а колькі салёвых партыяў прапяяла сп-ня Надзея Градэ пры акампаняваньне праф. Міколы Куліковіча. У ваднэй з прамоваў было падчыркнута, што высокія ідэі маладзецкь людзей ды што гэта якраз тарнуецца добра да Юбіляраў, якія пры ўсякіх абставінах ня спынялі свае беларускае ідэйнае дзейнасьці.

Былі таксама прачытаныя прывітаньні ад рэдактара газэты „Беларус" сп. С. Станкевіча ды верш а. Янкі Тарасэвіча, прысьвечаны Юбілярам.

Для англамоўнай публікі а. Ул. Тарасэвіч пераклада́ў у скарачэньні прамовы на англельскую мову. Вечар прайшоў у добрым настроі, як бывцам у ваднэй беларускай сям'і. Разьыходзячыся, усе зычылі Юбілярам шмат гадоў памысьнасьці, шчасьця, здароўя ды дачакацца й дыямантавага юбілею.

Д-р. В. Р.

НА 25-ЫХ УГОДКАХ АБН

У суботу 26 кастрычніка ў залі Украінскага Грамадзкага Клюбу ў Брадфардзе (Ангельшчына) былі ўрачыста адзначаныя 25-ыя ўгодкі АБН (Антыбальшавіцкага Блёку Народаў). На ўрачыстасьці былі прысутныя Прэзыдэнт АБН і былы прэм'ер Украіны сп. Я. Стэцько, сп. До Гнеў Ліет — другі сакратар Вэтнамскай амбасады ў Лёндане, шмат якія чыноўнікі самаўраду Брадфарду й аколіцаў ды прадстаўнікі мясцовага Камітэту Паняволеных Народаў. У Прэзыдыюме сьвяткаваньня знаходзіўся й прадстаўнік ад Беларусаў Брадфарду сп. Янка Калбаса.

Прыгожым канцэртам і прыняцьцём ды вечарынай закончылася гэтая ўрачыстасьць.

ВЕЧАРЫНА БАЗА Ў НЬЮ ЁРКУ

Управа Акругова Аддзелу БАЗА ў Нью Ёрку ладзіла ў суботу 9 кастрычніка ў залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру пры 401 Атлянтык эвэню ў Брукліне (пад царквой) традыцыйную асеньнюю танцавальную вечарыну. Іграла аркестра сябры БАЗА Кастуся Жыдаловіча.

Перад пачаткам танцаў была зробленая інфармацыя пра жыцьцё на Бацькаўшчыне.

Вечарына адбылася ў вельмі прыемнай сябfroўскай атмасфэры. Чысты даход з вечарыны ў суме 52 даляры, згодна ранейшай пастановы Управы Акругі БАЗА, быў перададзены на Выдавецкі Фонд газэты „Беларус".

СПАТКАНЬНЕ НОВАГА ГОДУ Ў НЬЮ ЁРКУ

Галоўная Управа БАЗА ладзіць у аўторак 31 сьнежня сёлета ўрачыстае спатканьне Новага 1969 Году ў Нью Ёрку, якое будзе адзначанае супольнай бясьедай і танцавальнай вечарынай.

Дакладная праграма Навагодняга Вечару будзе пададзеная ў наступным нумары газэты.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

За апошні месяц (ад справаздачы ў папярэднім нумары газэты) паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса".

1. „Весткі з Канады"	100.00
2. Аляксандра й Янка Чарнэцкі, палавіна грошай, зложаных у якасьці падарку ў часе ўрачыстасьці Залатога Юбілею іхнага шлюбу (другая палавіна ахвяраваная на Царкву)	80.00
3. БАЗА, Акруга Нью Ёрк	52.08
4. Д-р В. Васілеўскі	25.00
5. В. Станкевіч	20.00
6. Я. Калюцік	15.00
7. Д-р В. Жук-Грышкевіч	10.00
8. Я. Чарнэцкі	10.00
9. Н. Арсеньнева	10.00
10. В. Кажан	10.00
11. С. Антонік	10.00
1. Інж. М. Гарошка	10.00
13. Інж. Л. Норык	10.00
14. Д-р С. Станкевіч	10.00
15. В. Стома	10.00
16. С. Гутырчык	10.00
17. Е. К.	10.00
18. А. Міцкевіч	10.00
19. В. Сьліўка	10.00
20. Б. Прытыцкі	10.00
21. В. і М. Махнач	10.00
22. М. Тулейка	10.00
23. М. Кунцэвіч	10.00
24. Ю. Касьцюкевіч	6.00
25. А. Лысюк	6.00
26. Праф. Л. Акіншэвіч	5.00
Разам	дал. 479.08

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

„ЧАСАПІС БЕЛАРУСАВЕДНЫХ ДОСЬЛЕДАЎ" "THE JOURNAL OF BYELORUSSIAN STUDIES"

Выйшаў з друку другі нумар беларусаведнага навуковага часапісу, ангельскаю моваю, выдаванага ў Лёндане Англа-Беларускім Таварыствам. Зьмест часапісу наступны: Archim. Leu Horoshko; "A Guide to Byelorussian Mythology"; Alexander Nadson: "Western Influences in Byelorussian Literature in the XVth and XVI Centuries"; G. Picura: "The Origins of Renaissance Polyphony in Byelorussian Greek - Rite Liturgical Chant"; A. B. McMillin: "XIXth Century Attitudes to Byelorussian before Karski"; S. Savicki: "An Historical Conspectus of the Sources of Byelorussian Law"; Note: "The Byelorussian Library — Marian House, London"; "The Chairman's Annual Report for the Year 1965-1966"; Reviews; Cronicle for 1965.

Нумар (усяго 82 балонкі), як бачым, мае матар'ял, прысьвечаны вельмі цікавым гістарычным тэмам, слаба распрацоўваным у іншых беларусаведных і славянаведных выданьнях Захаду ды блізу зусім не распрацоўваным у Савецкай Беларусі.

Выпісаць „Часапіс Беларусаведных Досьледаў" можна празь Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва ў Нью-Ёрку: BINiM, 3441 Tibbett Ave., New York, N. Y. Цана нумару: 1,50 дал.

Асабліва зацікавіцца ім павінны маладыя Беларусы, што здабываюць сярэднюю й вышэйшую асьвету.

БЕЛАРУСКІЯ ДАЖЫНКІ

6 верасьня Жаноцкая Сэкцыя Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі зладзіла традыцыйныя Беларускія Дажынкі ў Царкоўна-Грамадзкім Цэнтры ў Гайлэнд Парку, прадмесьці Нью Бранчсвіку.

У адрозьненьне ад папярэдніх год дажынковая бяседа за малымі толькі выняткамі абслугоўвалася жаноцкім пэрсаналам, але трэба прызнаць, што гэтая бяседа прайшла зь вялікай удачай. Да гэтае ўдачы таксама прычыніліся мастацкае выступленьне Танцавальнага Гуртка мясцовага Аддзелу ЗБМА, лятарэя з даволі цэннымі фантамі й інш.

Загадзя прызначаны на царкоўныя патрэбы даход вынес 280 даляраў. Мужчынам застаецца павучыцца ў жанчынаў, як здабываць грошы на грамадзкія патрэбы.

ХРЫСЬЦІНЫ

У нядзелю 13 верасьня ў Царкве Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парку а. Васіль Кендыш выканаў абрад хрышчэньня малога Сьцяпана, сына, Сп-ва Віктара й Алы Дубягаў.

Пасьля царкоўнае ўрачыстасьці адбылося прыняцьцё ў Царкоўна-Грамадзкім Цэнтры, на якім прысутнічала больш сотні гасьцей. З гэтае нагоды знаёмыя й прыяцелі жадаюць малому Сьцяпанку расьці здаровым і шчасьлівым на пацеху Бацьком і Дзядом.

ЗАМІЖ ФЭЛЬЕТОНУ

З РЭДАКЦЫЙНАЕ ПОШТЫ

Мой Радактар Паважаны!
Я глыбока ўсхваляваны
Вашай просьбай дапамогі,
Каб газэту ўзьняць на ногі.

Беларус бо я гарачы
І патрэбу ясна бачу:
Для народнай нашай мэты
Быць ня можна без газэты.

Пазнаюць па ёй нас звонку,
Тут мы шчырую гамонку
Весьці можам грамадою,
Што ў нас добра, што благое.

Агледаем, як у люстры,
Хто сьвілёвы, а хто шустры,
Штось зрабіць для Беларусі,
Там дзе ў сьвеце апынуўся.

Весткі ў ёй чытаем з Краю,
Што народ наш зьдзек змагае,
Як Маскве не паддаецца
І чаго з нас спадзяецца.

Дазнаёмся, хто прыяе,
А хто шлях нам заступае . . .

Ды ўзяць справы, хоць якія, —
Без газэты — мы нямыя.

А таму, няма і мовы,
Памагчы я Вам гатовы,
Бо да прэсы здатнасьць маю,
Дык за ўсіх я лепш папаю:

Закранаць якія тэмы,
Зьмяшчаць прозу ці паэмы,
Як апісулы даўгія
І навіны як старыя;

Падаць праўду па якому —
Ня ўпікаючы нікому,
Як палітыкі цурацца,
Да каго ня трэ' чапляцца . . .

Хоць у чым, — як трэ' адказу,
Да мяне сьпяшайце зразу;
Адкажу — на што хто схоча,
А ідэі-ж лепш ад грошай.

Я на гэтым ліст канчаю
Дый да сэрца Вам жадаю:
Бог Вас шчодра успаможа!

Адам Грош